

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
NOTRANJA REVIZIJA DRUŽB ZA UPRAVLJANJE

Ljubljana, februar 2006

TINA ZALETELJ

IZJAVA

Študentka TINA ZALETELJ izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. MARKA HOČEVARJA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 06.02.2006

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. ZNAČILNOSTI DRUŽB ZA UPRAVLJANJE	2
2.1. Vloga družb za upravljanje na finančnem trgu.....	2
2.2. Dejavnost družbe za upravljanje (DZU).....	5
2.3. Opredelitev investicijskega sklada	6
2.3.1. Vrste investicijskih skladov.....	7
2.3.2. Naložbene politike vzajemnih skladov.....	8
2.3.3. Omejitev naložb investicijskega sklada.....	9
2.3.4. Posebnosti računovodskih izkazov v vzajemnih skladih	10
2.4. Zakonska ureditev poslovanja DZU	12
2.4.1. Evropski zakonodajni okvir.....	12
2.4.2. Slovenska zakonodaja	13
3. OPREDELITEV NOTRANJE REVIZIJE	14
3.1. Pojem revidiranja	14
3.2. Vrste revidiranja.....	15
3.3. Opredelitev notranje revizije	17
3.4. Namen, cilji in naloge notranje revizije	18
3.5. Zakonska ureditev notranjega revidiranja	19
3.6. Organiziranost notranje revizijske službe	21
3.7. Uvajanje in delovanje notranje revizije	23
3.8. Povezanost notranje revizije z drugimi oblikami nadzora.....	24
4. POGOJI POSLOVANJA DZU IN UPRAVLJANJE S TVEGANJI	25
4.1. Kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje.....	25
4.2. Upravljanje s tveganji.....	27
4.3. Skrbniške storitve	28
4.4. Vodenje poslovnih knjig	28
4.5. Poročanje agenciji in obveščanje javnosti.....	29
5. NOTRANJA REVIZIJA DRUŽB ZA UPRAVLJANJE	31
5.1. Ocena obvladovanja tveganj	33
5.2. Pregled stanja in delovanja sistema notranjih kontrol	36
5.3. Poročanje o reviziji in spremljanje v prihodnje.....	40
6. SKLEP	42
LITERATURA.....	43
VIRI	44
PRILOGE.....	1

1. UVOD

Vloga družb za upravljanje (DZU) kot finančnih posrednikov se v zadnjih letih povečuje. Narašča njihovo število, prav tako pa tudi narašča število različnih skladov, ki jih ponujajo. Na slovenskem trgu se je v zadnjem letu močno povečala tudi ponudba tujih DZU. Ob agresivnem oglaševanju in pestri izbiri pa marsikateri varčevalec ne ve, komu lahko zaupa svoje prihranke in kakšnemu tveganju je ob tem izpostavljen.

Država mora vzpostaviti ustrezen zunanji nadzor, da bi zavarovala vlagatelje in ohranila zaupanje v finančne trge. V Sloveniji smo prvo zakonodajo s tega področja dobili leta 1994, ko je bil sprejet Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU) ter se je ustanovila Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) kot institucionalni regulator slovenskega trga vrednostnih papirjev. V letu 2003 je vstopila v veljavo novela zakona ZISDU-1 ter v letu 2004 še njena dopolnitev ZISDU-1A, ki je slovensko zakonodajo približala evropski. V dopolnitev sta vključeni predvsem evropska Direktiva o družbah za upravljanje in Direktiva o dovoljenih naložbah sklada, ki sta prinesli predvsem trženje tujih investicijskih skladov, usklajenih s temeljno evropsko direktivo, širši spekter dovoljenih naložb, med katerimi so tudi izvedeni finančni instrumenti ter neomejeno nalaganje slovenskih prihrankov na evropski kapitalski trg.

Z odprtjem novih naložbenih možnosti pa so se pojavile tudi nove oblike tveganj, ki so jim DZU izpostavljene. Ta tveganja vplivajo na uspešnost DZU, zato so le-te razvile mehanizme za obvladovanje tveganj. DZU so kot upravljavke premoženja vzajemnih skladov izpostavljene tako finančnim kot tudi operativnim tveganjem. Medtem ko je finančna tveganja mogoče obvladovati z različnimi metodami in pripomočki, pa so operativna tveganja veliko težje obvladljiva. ATVP je kot zunanji nadzornik predpisala veliko ukrepov za nadzorovanje in obvladovanje tveganj, med katerimi so: kadrovski, tehnični in organizacijski pogoji, ki jih mora izpolnjevati DZU, kapitalska ustreznost ter poročanja ATVP o pomembnih dogodkih, naložbah, povezanih osebah.

Medtem ko se zakonodaja počasi prilagaja razvoju finančnih trgov in spremembam, pa lahko notranji nadzorniki veliko hitreje sprejmejo ustrezne ukrepe za obvladovanje tveganj, ki izhajajo iz novih pogojev poslovanja podjetja in naložbenih strategij. Notranjerevizijska služba ima kot taka pomembno vlogo pri prepoznavanju in obvladovanju tveganj.

In prav vloga in pomen notranje revizije v DZU je tema mojega diplomskega dela. Sistem notranje revizije lahko s svojo neodvisnostjo pripomore pri pravočasnem odkrivanju prevar in napak ter s tem vpliva na znižanje tveganja in višjo kakovost poslovanja. Notranja revizija v DZU ni z zakonom prepisana. V diplomskem delu bom skušala prikazati, kako lahko njena dejavnost omeji tveganja, ki jim je DZU izpostavljena in pozitivno vpliva na njeno poslovanje. Glavni namen diplomske naloge je predstaviti pomen notranje revizije v DZU.

Cilji diplomske naloge izhajajo iz namena diplomske naloge in predstavljajo odgovor na naslednja vprašanja:

- Kakšnim tveganjem so izpostavljene DZU?
- Na kakšne načine lahko DZU obvladujejo ta tveganja?
- Kakšno vlogo ima pri zmanjševanju tveganj notranja revizija?

Predmet proučevanja so DZU, ki so kot finančne institucije izpostavljene določenim tveganjem, ter notranja revizija kot služba, ki pozitivno vpliva na zmanjševanje tveganj.

Na začetku diplomskega dela bom predstavila značilnosti DZU, njihovo vlogo na finančnem trgu, opredeljen bo pojem in dejavnost DZU ter predstavljena slovenska in evropska zakonodaja, ki ureja to področje. V drugem poglavju bo predstavljena revizija kot nadzorna funkcija, prikazana zakonska ureditev notranjega revidiranja ter opisane naloge notranje revizije, njena organiziranost in delovanje. V četrtem poglavju bodo podrobno obravnavani pogoji, ki jih mora DZU izpolnjevati za pridobitev dovoljenja ATVP za upravljanje sklada, ter predstavljena številna poročila, ki jih mora družba posredovati ATVP in javnosti. Opisane bodo tudi posebnosti poslovanja DZU. Peto poglavje bo zajemalo predstavitev glavnih področij, ki predstavljajo tveganje v poslovanju DZU in predstavitev ukrepov za upravljanje s tveganji. Diplomsko delo bom zaključila s sklepnim šestim poglavjem.

Metodologija je teoretična in sloni na proučevanju tuje in domače strokovne literature. Literatura, uporabljena v diplomski nalogi, je slovenskega in anglo-saksonskega izvora. Zajema knjige, članke ter prispevke, ki pokrivajo področje notranje revizije, finančnih trgov in DZU ter z njimi povezane zakonodaje.

2. ZNAČILNOSTI DRUŽB ZA UPRAVLJANJE

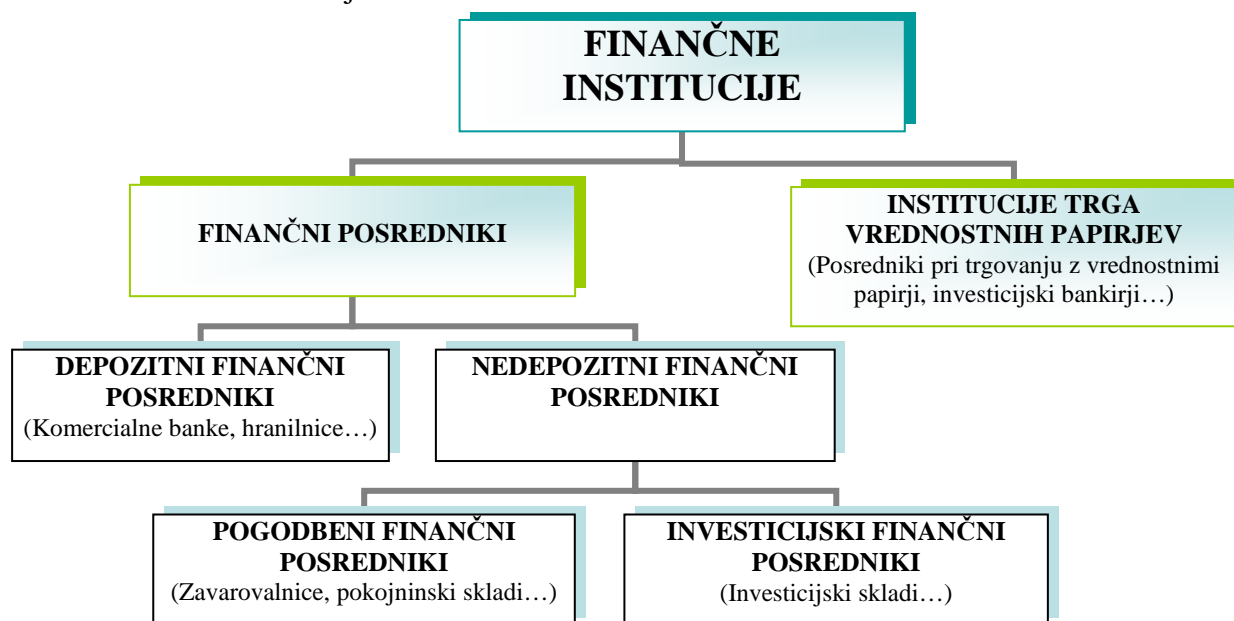
2.1. Vloga družb za upravljanje na finančnem trgu

Različne finančne institucije, finančni trgi in finančni instrumenti dandanes v tržnih gospodarstvih sestavljajo razvit finančni sistem, ki omogoča prenos finančnih prihrankov od gospodarskih celic s finančnimi presežki do gospodarskih celic s finančnimi primanjkljaji. Tradicionalno vlogo pri prenosu prihrankov imajo banke, vendar pa se vse bolj povečuje pomen investicijskih finančnih posrednikov, med katere spadajo investicijski skladi. Struktura slovenskega finančnega sistema je prikazana v Prilogi 1.

Finančne institucije (slika 1) se delijo na finančne posrednike in institucije trga vrednostnih papirjev. Finančni posredniki se vrivajo med končne posojilodajalce in končne posojilojemalce. Zaradi njihovega posredništva se poveča njihova premoženjska bilanca, preko katere gredo sredstva od končnih posojilodajalcev h končnim posojilojemalcem. Institucije trga vrednostnih papirjev pa so agentske finančne institucije in poslujejo v imenu in za račun drugih. Nadalje se finančni posredniki delijo na depozitne finančne posrednike, ki sprejemajo vloge in nedepozitne

finančne posrednike. Nedepozitni finančni posredniki se naprej delijo na pogodbene finančne posrednike in investicijske finančne posrednike, kamor spadajo investicijski skladi (Ribnikar, 1999, str. 192).

Slika 1: Finančne institucije

Vir: Ribnikar, 1999, str. 195.

Investicijski sklad vodi in upravlja DZU, ki ima lahko več skladov, ki so ločeni od njenega premoženja. Prav zaradi profesionalnega upravljanja in številnih drugih prednosti je vlaganje v vzajemne sklade tako priljubljeno. Vsak posameznik z majhnimi prihranki lahko posredno postane solastnik podjetij ter raznovrstnih finančnih instrumentov. Pri tem ne potrebuje znanja o financah. Zaradi razpršitve naložb pa ni izpostavljen velikemu tveganju.

Bogle (1994, str. 50-55) poudarja štiri temeljne prednosti vlaganja v vzajemne sklade pred ostalimi oblikami investiranja. Poleg teh omenimo še nekatere druge:

- **Široka diverzifikacija premoženja** omogoča zmanjšanje naložbenih tveganj, povezanih z naložbami v posamezne vrednostne papirje (t.i. nesistematično tveganje), na najnižjo možno raven. Vzajemni skladi poleg tega s pomočjo alokacije sredstev med različne vrste finančnih naložb (delnice, obveznice, instrumente denarnega trga, izvedene finančne instrumente ipd.) omogočajo še dodatno znižanje investicijskega tveganja, povezanega s posameznimi vrednostnimi papirji, zaradi izničenja nasprotnih si učinkov gibanja teh vrednostnih papirjev v različnih fazah gibanja kapitalskega trga.
- **Profesionalno in strokovno upravljanje z naložbami:** vlagatelji so z vlaganjem v vzajemne sklade upravičeni do rezultatov, ki jih ustvarjajo upravljavci vzajemnih skladov s skrbnim izbiranjem naložb. Naložbe izbirajo na podlagi preučevanja in analiz analitskega oddelka ter skladno z vnaprej določeno in javno objavljeno naložbeno politiko. Tipičen vlagatelj v vzajemne sklade nima dovolj izkušenj in znanja ter navadno tudi ne dovolj časa,

da bi se sam ukvarjal z analizo vrednostnih papirjev, kapitalskih trgov, makroekonomskih kazalnikov in sam izbiral naložbe v svojem portfelju.

- **Visoka likvidnost** omogoča vlagateljem, da lahko v primeru nepredvidenih potreb v vsakem trenutku brez težav pridejo do svojih vloženi prihrankov, ne da bi bili prisiljeni prodajati z diskontom. Kadarkoli lahko prodajo po dnevni tržni vrednosti (VEP). Znesek izplačila je nižji le za izstopno oz. kazensko provizijo v primeru, da jo sklad zaračunava.
- **Enostavnost in udobnost vlaganja** preko vzajemnih skladov se kaže v enostavnem nakupu delnic vzajemnih skladov preko pooblaščenih vpisnih mest, ki so lahko banke, zavarovalnice, agenti oz. finančni svetovalci ali neposredno od sklada. Vlagatelj nakaže denar na račun sklada, ki mu nato pošlje potrdilo o znesku investicije in številu kupljenih točk vzajemnega sklada. Pri tem pa lahko vplačuje prek vseh današnjih sodobnih bančnih poti.
- **Dodatne storitve vlagateljem** vzajemni skladi nudijo investitorjem poleg osnovne funkcije še veliko dodatnih storitev, ki zadovoljijo različne potrebe in želje investitorjev. Upravljavci tako ponujajo tudi avtomatizirane investicijske in pokojninske načrte, vodenje evidenc in pripravljane poročil za davčno službo.
- **Nižji transakcijski stroški** – Zaradi nakupov ali prodaj večjih količin vrednostnih papirjev prejmejo vzajemni skladi ob trgovanju količinske popuste. Nižji transakcijski stroški lahko zato pomembno vplivajo na uspešnost skladov.
- **Široka paleta vzajemnih skladov** vlagateljem omogoča izbiro sklada, ki mu najbolj ustreza. Na trgu je izredno raznolika izbira od generičnih globalnih skladov (*angl. global funds*), do delniških in obvezniških skladov ter izredno specializiranih indeksnih skladov, ki vlagajo v eno samo regijo, državo, panogo ali podpanogo.
- **Nadzor nad poslovanjem investicijskih skladov** vršijo ATVP in druge državne institucije, s čimer je zagotovljena večja varnost vlagateljev in posledično manjša možnost prevar. Preglednost poslovanja je omogočena tudi z dnevnim izračunavanjem in objavljanjem čiste vrednosti sredstev ter z objavo letnih in polletnih poročil.
- **Zasebnost podatkov o lastništvu investicijskih kuponov** – investicijski kuponi za razliko od delnic niso vodeni pri Klirinško depotni družbi (KDD) in seznam imetnikov kuponov torej ni na vpogled.

Vlaganje v vzajemne sklade prinaša poleg prednosti tudi nekatere slabosti (Bogle, 1994, str. 55-56):

- **Stroški:** iznajdljivost upravljavcev je privedla do cele palete stroškov, ki jih vzajemni skladi poravnajo v imenu vlagateljev. Vlagatelj poleg vstopnih in izstopnih provizij posredno plačuje še upravljavsko provizijo, skrbniško provizijo in razne posredniške provizije. Brez nadzora vlagateljev nad upravljavci skladov oz. pristanka na povečanje provizij iz različnih razlogov lahko ti stroški popolnoma izničijo prej navedene prednosti v primerjavi z neposrednim investiranjem na trg vrednostnih papirjev.
- **Nadzor nad kapitalskimi dobički:** v primerjavi z neposrednim investiranjem vlaganje v vzajemne sklade ne omogoča nadzora nad realizacijo kapitalskih dobičkov. Upravljavci skladov ne morejo prodajati vrednostne papirje ravno v trenutku, ko je to z davčnega vidika za vsakega vlagatelja najugodnejše. Pri večini vzajemnih skladov je obdavčitev vlagateljev

postranskega pomena ali pa se na to sploh ne ozirajo. Problem je delno rešen z objavljanjem deležev rasti za vsak sklad.¹

- **Veliko število vzajemnih skladov:** zaradi naraščajočega števila vzajemnih skladov je pravi sklad prav tako težko izbrati, kot je težko izbrati ustrezen vrednostni papir. Za investitorja to pomeni povečanje porabe časa. Ustanavljanje ozko usmerjenih investicijskih skladov je pri nas postala modna muha.
- **Brezoseben odnos** med vlagatelji in upravljavci skladov je problem, ker investitor ne more vplivati na investicijske odločitve upravljavca. Sklad le sledi vnaprej postavljenim ciljem svoje naložbene politike. Vlagatelji morajo biti v primeru morebitnih vprašanj ali težav pripravljeni komunicirati z upravljavci pisno, preko elektronske pošte ali ustno preko telefona.

2.2. Dejavnost družbe za upravljanje (DZU)

V skladu z ZISDU-1 (2002) je DZU gospodarska družba, ki se ustanovi izključno z namenom upravljanja investicijskih skladov. DZU mora pred vpisom ustanovitve v sodni register pridobiti dovoljenje Agencije za opravljanje storitev upravljanja investicijskih skladov. Prav tako mora pridobiti dovoljenje Agencije pred začetkom upravljanja posameznega investicijskega sklada za upravljanje le-tega. tega investicijskega sklada.

DZU je lahko organizirana kot delniška družba ali kot družba z omejeno odgovornostjo v smislu določil Zakona o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 30/93). Družbeniki oz. delničarji so lahko domače in tuje fizične ali pravne osebe, s tem da tuje fizične ali pravne osebe ne smejo posredno ali neposredno pridobiti deleža v DZU, ki je večji od 20 odstotkov, brez soglasja ATVP.

Dejavnost DZU je upravljanje investicijskih skladov.

Storitve upravljanja investicijskih skladov lahko opravlja le (ZISDU-1, 2002):

- DZU s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je za opravljanje teh storitev pridobila dovoljenje Agencije,
- podružnica tuje DZU, ki je za opravljanje teh storitev pridobila dovoljenje Agencije,
- DZU države članice Evropske unije, ki v skladu s tem zakonom ustanovi podružnico na območju Republike Slovenije oz. ki je pooblaščen neposredno opravljati storitve upravljanja investicijskih skladov na območju Republike Slovenije.

Storitve upravljanja investicijskih skladov obsegajo (ZISDU-1, 2002):

1. upravljanje premoženja investicijskih skladov,
2. druge storitve upravljanja investicijskih skladov.

¹ V skladu z ZDoh-1 (2004) morajo vse družbe, ki upravljajo kvalificirane vzajemne sklade, javno objaviti in poročati Davčni upravi RS deleže sestavin pri rasti točke za vsak sklad posebej. Gre za štiri sestavine rasti VEP-a sklada: obresti, dividende, kapitalske dobičke in drugo.

Med druge storitve upravljanja investicijskih skladov sodijo:

- a) trženje investicijskih skladov, prodaja investicijskih kuponov oz. delnic skladov,
- b) administrativne storitve, ki zajemajo:
 - vodenje poslovnih knjig in sestavljanje poslovnih poročil investicijskega sklada,
 - pravne storitve,
 - odnosi z vlagatelji,
 - vrednotenje premoženja, storitve cenitev,
 - pregled usklajenosti z zakonskimi in podzakonskimi zahtevami,
 - poročanje in javno objavljane informacij o poslovanju investicijskega sklada,
 - razdelitev dobička,
 - izdaja, unovčevanje in izplačevanje odkupnih vrednosti investicijskih kuponov in druge administrativne zadeve, povezane z delovanjem vzajemnega sklada,
 - vodenje evidenc,
 - obračun in poravnave po pogodbah ter razpošiljanje potrdil o lastništvu delnic oz. enot premoženja investicijskega sklada,
 - vodenje registra imetnikov enot vzajemnega sklada oz. registra delničarjev investicijske družbe,
 - zagotavljanje pogojev za delovanje organov investicijske družbe in administrativne zadeve, povezane z delovanjem investicijske družbe,
- c) druge storitve, potrebne za učinkovito upravljanje premoženja investicijskih skladov.

DZU sme opravljati druge storitve upravljanja investicijskih skladov le, če opravlja tudi storitve upravljanja premoženja investicijskih skladov.

DZU lahko opravlja tudi storitve upravljanja finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev, vendar le pod pogojem, če upravljanja tudi premoženje vsaj enega vzajemnega sklada.

Za opravljanje storitev upravljanja investicijske družbe je DZU upravičena do plačila letne provizije za upravljanje v višini, določeni s statutom investicijske družbe.

V skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti opravlja družba dejavnost 65.230 (drugo finančno posredništvo).

2.3. Opredelitev investicijskega sklada

Investicijski sklad je podjetje, katerega edini namen je javno zbiranje denarnih sredstev fizičnih in pravnih oseb in nalaganje teh sredstev v vrednostne papirje in druge likvidne finančne naložbe po načelih razpršitve tveganj. Zbiranje teh denarnih sredstev je dovoljeno samo z javno prodajo enot premoženja vzajemnih skladov v skladu in z javno prodajo delnic investicijskih družb (ZISDU-1, 2002).

2.3.1. Vrste investicijskih skladov

Investicijski sklad po ZISDU-1 je lahko vzajemni sklad ali investicijska družba. Vzajemni sklad je investicijski sklad, ki ga upravlja DZU in je oblikovan kot ločeno premoženje, ki je razdeljeno na enote, katerih vrednost je na zahtevo imetnika izplačljiva iz tega premoženja. Investicijska družba je investicijski sklad, organiziran kot delniška družba, katere osnovni kapital je razdeljen na delnice istega razreda, ki so prosto prenosljive in s katerimi se trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev.

Vzajemni sklad

Vzajemni sklad ni pravna oseba. Je premoženje, ki je ločeno od premoženja DZU, ki upravlja ta sklad, in je v lasti imetnikov investicijskih kuponov vzajemnega sklada. Vzajemni sklad se oblikuje in upravlja izključno v korist imetnikov investicijskih kuponov. Fizična oz. pravna oseba postane lastnik sorazmernega dela premoženja vzajemnega sklada z vplačilom investicijskega kupona vzajemnega sklada.

Investicijski kupon je vrednostni papir, ki daje imetniku investicijskega kupona naslednje pravice (ZISDU-1, 2002, 126. člen):

- pravico od DZU zahtevati izplačilo vrednosti enot premoženja vzajemnega sklada, na katere se glasi investicijski kupon,
- pravico do izplačila sorazmernega dela likvidacijske mase v primeru likvidacije vzajemnega sklada,
- pravico do izplačila sorazmernega dela čistega donosa od naložb vzajemnega sklada, če pravila upravljanja vzajemnega sklada tako določajo.

DZU upravlja premoženje vzajemnega sklada v svojem imenu in za račun vzajemnega sklada. Upravljanje premoženja vzajemnega sklada obsega (ZISDU-1, 2002):

- sklepanje pravnih poslov, katerih predmet je premoženje vzajemnega sklada,
- razpolaganje s premoženjem vzajemnega sklada zaradi izpolnitve obveznosti iz poslov, sklenjenih pri upravljanju premoženja vzajemnega sklada,
- sprejemanje izpolnitev obveznosti druge pogodbene stranke na podlagi poslov, sklenjenih pri upravljanju premoženja vzajemnega sklada,
- uresničevanje pravic iz vrednostnih papirjev vzajemnega sklada oz. drugih finančnih naložb vzajemnega sklada.

Investicijska družba

Za investicijsko družbo se uporabljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah o delniški družbi in se ustanovi samo po postopku postopne ustanovitve delniške družbe. Investicijska družba ne sme opravljati nobene druge dejavnosti, razen dejavnosti nalaganja premoženja v vrednostne papirje in druge likvidne finančne naložbe po načelih razpršitve tveganj.

Investicijsko družbo kot edini ustanovitelj ustanovi DZU s tem, da sprejme statut in javno objavi poziv za vpis in vplačilo delnic investicijske družbe. S pogodbo o upravljanju investicijske družbe se DZU zaveže upravljati investicijsko družbo v skladu z ZISDU-1, s predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, in s statutom investicijske družbe, investicijska družba pa se zaveže DZU plačevati provizijo za upravljanje v višini in rokih, določenih s statutom investicijske družbe, in ji povrniti druge stroške v zvezi z upravljanjem investicijske družbe, določene v statutu investicijske družbe (ZISDU-1, 2002).²

2.3.2. Naložbene politike vzajemnih skladov

Ena izmed bistvenih stvari pri izbiri vzajemnega sklada je njegova investicijska politika, ki določa, v kakšne vrste finančnih naložb bo sklad investiral in kakšnim tveganjem bo pri tem izpostavljen. Naložbena politika vzajemnega sklada je opredeljena v prospektu sklada. Prospekt je uradni dokument, ki je namenjen potencialnim vlagateljem določenega vzajemnega sklada in vsebuje podatke o njegovi investicijski politiki, tveganjih, storitvah in provizijah. V skladu z investicijsko politiko sklada so v prospektu določeni tudi deleži posameznih naložb v portfelju sklada.³

Vzajemne sklade glede na vrsto finančnih naložb, ki jih imajo v svojem portfelju, delimo na štiri osnovne vrste, in sicer (Mutual Fund Fact Book, 2003, str. 7):

- **lastniške** ali **delniške** vzajemne sklade (*angl. equity mutual funds*), ki pretežno vlagajo v lastniške vrednostne papirje oz. delnice,
- **dolžniške** ali **obvezniške** vzajemne sklade (*angl. bond mutual funds*), ki pretežno vlagajo v dolžniške vrednostne papirje oz. obveznice,
- **mešani** vzajemni skladi (*angl. hybrid mutual funds*), ki investirajo v kombinacijo delnic, obveznic in drugih vrednostnih papirjev,
- vzajemni skladi **denarnega trga** (*angl. money market mutual funds*), ki investirajo vrednostne papirje denarnega trga oz. v kratkoročne vrednostne papirje.

Na slovenskem trgu so bile junija 2005 zastopane vse osnovne vrste skladov, med katerimi so bili najštevilčnejši delniški vzajemni skladi. Prvi sklad denarnega trga pri nas (KD MM) je maja 2005 ustanovila DZU KD Investments d.o.o., ki je sočasno ustanovila tudi prvi sklad skladov pri nas (KD Prvi izbor).

² V diplomski nalogi se bom v nadaljevanju bolj osredotočila na predstavitev in problematiko revidiranja vzajemnih skladov. Pooblašene investicijske družbe (PIDI) niso več aktualne, saj so se morale do 31.12.2003 v skladu z ZPSPID preoblikovati v investicijsko družbo ali holding. Po sprejetju ZISDU-1 pa se morajo tudi vse investicijske družbe (IDI) do leta 2011 preoblikovati v vzajemne sklade.

³ Zaradi različnih naložbenih politik so investicijski skladi različno tvegani. Združenje DZU je sestavilo predlog desetstopenjske lestvice za ocenjevanje tveganosti vzajemnih skladov. DZU sama oceni, kako tvegan je sklad, ki ga upravlja. Tveganost se določi na podlagi volatilnosti sklada, ki se najpogosteje izračuna kot standardni odklon mesečnih donosov, ki jih je sklad dosegel v zadnjih 36 mesecih (Kodrič, 2004, str. 36-39).

Prav tako so se v ponudbi domačih DZU pojavili tudi drugi specializirani vzajemni skladi. Kot prvi so bili na posamezno območje usmerjeni vzajemni skladi. Najprej so se družbe za upravljanje usmerjale predvsem na evropski trg (KD Galileo, Infond Europa, Triglav Evropa), kasneje pa tudi na druge trge, kot npr. azijski (MP Azija). Zaenkrat na slovenskem trgu še ni DZU, ki bi v potrdel vzajemnih skladov v upravljanju vključile tudi izvedene finančne instrumente (spletna stran Vzajemci, 2005).

Ponudba vzajemnih skladov v Sloveniji je vse širša. Na slovenski trg so vstopile različne tuje DZU, ki ponujajo še bolj pestre naložbene možnosti. Julija 2005 so pogoje za trženje in prodajo investicijskih skladov pri nas izpolnjevale štiri tuje DZU. Ponujajo pa predvsem razne specializirane vzajemne sklade. Največja konkurenca slovenskim DZU so trenutno predvsem avstrijske DZU, ki so prve izpolnile pogoje. S trženjem investicijskih skladov je v Sloveniji septembra 2004 pričela Raiffeisen Krekova banka, ki trži deset skladov Raiffeisen Kapitalanlage. V letu 2005 so dovoljenje za trženje pridobili še Bank Austria Creditanstalt, ki trži devet skladov upravljavca Capital Invest, Banka Koper, ki trži devet podskladov SanPaolo IMI International Fund, KD BPD, ki trži pet podskladov KD DeLuxe ter SKB Banka, ki je septembra dobila dovoljenje za trženje 54 podskladov SGAM FUND (Nidorfer, 2005, str. 56-57).

2.3.3. Omejitev naložb investicijskega sklada

Naložbe investicijskih skladov so podrobno opisane v členih od 64 do 77 ZISDU-1. Na podlagi 77. člena ZISDU-1 (2002) je ATPV izdala tudi Sklep o naložbah investicijskega sklada. Prav tako je izdala tudi Sklep o poročanju o obvladovanju tveganj v zvezi z naložbami investicijskih skladov.

Dovoljene naložbe investicijskega sklada so (ZISDU-1, 2002):

- tržni vrednostni papirji in instrumenti denarnega trga, ki so sprejeti ali s katerimi se trguje na organiziranem trgu opredeljenem v 9. členu ZTVP-1 in prvem odstavku 183. člena ZTVP-1,
- tržni vrednostni papirji in instrumenti denarnega trga, s katerimi se trguje na drugem organiziranem trgu vrednostnih papirjev v Republiki Sloveniji ali v državi podpisnici Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru oz. državi članici OECD, ki redno deluje in je priznan ter odprt za javnost, pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1,
- tržni vrednostni papirji in instrumenti denarnega trga, s katerimi se trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev tuje države,
- vrednostni papirji, ki jih pridobi družba za upravljanje za račun investicijskega sklada v postopku njihove prve prodaje enote oz. delnice drugih investicijskih skladov pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1,
- enote oz. delnice drugih investicijskih skladov pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1,
- denarni depoziti pri kreditnih ustanovah pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1,
- izvedeni finančni instrumenti, opredeljeni v ZTVP-1 ter tem instrumentom enakovredni instrumenti, katerih poravnava se vrši z denarnim plačilom pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1,

- instrumenti denarnega trga, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev oziroma s katerimi se običajno trguje na denarnem trgu pod pogoji, ki jih določa ZISDU-1.

Investicijski sklad lahko vlaga sredstva v okviru zgornjih omejitev, če je taka naložbena politika določena v pravilih upravljanja oz. v statutu ter prospektu investicijskega sklada. DZU mora za posamezen investicijski sklad, ki ga upravlja, zagotoviti natančno in neodvisno oceno vrednosti po posameznih vrstah finančnih instrumentov.

ZISDU-1 določa tudi največjo celotno **izpostavljenost sklada do posamezne osebe**. Celotna izpostavljenost investicijskega sklada do posamezne osebe je vsota vrednosti vseh naložb investicijskega sklada v vrednostne papirje, instrumente denarnega trga in izvedene finančne instrumente, katerih izdajatelj je ta oseba oz. za katere jamči ta oseba, ter drugih terjatev investicijskega sklada do te osebe, ki ne izvirajo iz vrednostnih papirjev.

Vzajemni sklad ima lahko največ pet odstotkov sredstev, investicijska družba pa največ deset odstotkov sredstev, vloženih v vrednostne papirje ali instrumente denarnega trga, izdane s strani posameznega izdajatelja. Vsota vseh izpostavljenosti investicijskega sklada pa ne sme presegati 40 odstotkov premoženja sklada (ZISDU-1, 2002).

DZU je z omejitvami deležev lastništva posameznega izdajatelja prepovedan **pomembnejši vpliv na upravljanje izdajatelja**. Tako DZU za račun vzajemnih skladov, ki jih upravlja, ne sme pridobiti več kot 20 odstotkov vseh glasovalnih pravic ali udeležbe v kapitalu izdajatelja. Za račun posameznega investicijskega sklada lahko DZU pridobi do deset odstotkov delnic brez glasovalne pravice v osnovnem kapitalu izdajatelja, do deset odstotkov skupne nominalne vrednosti vseh izdanih dolžniških vrednostnih papirjev posameznega izdajatelja, do deset odstotkov skupne nominalne vrednosti vseh izdanih instrumentov denarnega trga in do 25 odstotkov enot v obtoku posameznega vzajemnega sklada ali 25 odstotkov osnovnega kapitala posamezne investicijske družbe.

2.3.4. Posebnosti računovodskih izkazov v vzajemnih skladih

Vzajemni skladi so udeleženci finančnih trgov, zato so njihovi računovodski izkazi bolj podobni računovodskim izkazom bank kot izkazom običajnih podjetij. Posebnost izhaja tudi iz 112. člena ZISDU-1 (2002), ki pravi: »Vzajemni sklad je premoženje, ki je ločeno od premoženja DZU, ki upravlja ta sklad, in je v lasti imetnikov investicijskih kuponov vzajemnega sklada.«

Iz tega izhajajo posebnosti **bilance stanje**, ki ima v aktivni večinoma naložbe, v pasivi pa kapital.⁴ Glavne razlike od bilance stanja običajnih podjetij so:

- vzajemni sklad nima zalog materiala, nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov,
- nima neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev,

⁴ Celotna bilanca stanja vzajemnega sklada je prikazana v Prilogi 2.

- terjatve so lahko vzpostavljene le do borzno posredniške hiše (BPH) iz naslova prodanih vrednostnih papirjev, do DZU, za prodane investicijske kupone in za obresti in dividende,
- aktivne časovne razmejitve se lahko vzpostavijo le za natečene obresti od depozitov,
- naložbe vzajemnih skladov v vrednostne papirje, ki kotirajo na borzi, se vrednotijo po dnevnem tečaju. Računovodske rešitve v vzajemnih skladih zato odstopajo od splošnega načela previdnosti pri finančnih naložbah v skladu s SRS-3 in SRS-6,
- v okviru obveznosti se pojavljajo predvsem obveznosti do DZU, BPH in skrbnika,
- pasivne časovne razmejitve se vzpostavijo samo za obveznosti do DZU za upravljavsko provizijo in do skrbnika za skrbniško provizijo,
- vzajemni sklad ima postavko čisti nerealizirani kapitalski dobiček,
- rezervacije se lahko oblikujejo le v zvezi z obveznicami in dividendami.

Posebnosti **izkaza poslovnega izida** izhajajo iz dejstva, da vzajemni sklad svoje prihodke in odhodke ustvarja na finančnih trgih.⁵ Razlike se kažejo v tem, da vzajemni sklad:

- večino svojih prihodkov dosega na račun kapitalskih dobičkov, obresti in delnicami z nespremenljivimi dividendami,
- nima izrednih prihodkov,
- nima stroškov dela, materiala in amortizacije,
- ima predvsem odhodke v zvezi z rezervacijami ter realiziranimi in nerealiziranimi kapitalskimi izgubami,
- ni davčni zavezanec in ne plačuje davka iz dobička,
- nima izrednih odhodkov.

DZU mora za vsak investicijski sklad, ki ga upravlja (ZISDU-1, 2002):

- voditi poslovne knjige, sestavljati knjigovodske listine, vrednotiti knjigovodske postavke in sestavljati letna in druga poročila v skladu z določbami ZISDU-1 in določbami predpisov, izdanih na njegovi podlagi,
- organizirati poslovanje in tekoče voditi poslovne knjige, poslovno dokumentacijo in druge administrativne oz. poslovne evidence tako, da je mogoče kadarkoli preveriti, ali investicijski sklad posluje v skladu z določbami ZISDU-1 in določbami predpisov, izdanih na njegovi podlagi.

Pri vodenju poslovnih knjig mora za vzajemni sklad upoštevati **Slovenski računovodski standard 38**, ki obravnava računovodske rešitve v vzajemnih skladih in sestavljanje računovodskih izkazov zanje. Ta standard se opira tudi na SRS 31 – Računovodske rešitve v bankah. SRS 38 ureja posebnosti pri vrednotenju sredstev in obveznosti do virov sredstev ter merjenju in izkazovanju poslovnega izida, ki so značilne za vzajemne sklade. Obdeluje:

- bilanco stanja z opredelitvami posameznih postavk,
- izkaz poslovnega izida z opredelitvami posameznih postavk,

⁵ Celoten izkaz poslovnega izida vzajemnega sklada je prikazan v Prilogi 3.

- izkaz finančnega izida,
- dodatek k računovodskim izkazom,
- posebnosti prevrednotovanja.

Posebej pomemben je dodatek k računovodskim izkazom. Ta mora vsebovati (SRS 38, 2002):

- opis uporabljenih temeljnih računovodskih usmeritev,
- pojasnila posameznih rešitev in vrednotenj,
- izkaz premoženja,
- izkaz pomembnejših sprememb premoženja.

2.4. Zakonska ureditev poslovanja DZU

2.4.1. Evropski zakonodajni okvir

Evropska komisija je leta 1985 z direktivo 85/611/EC uvedla pojem UCITS (*angl. undertakings for collective investment in transferrable securities*). Oz. direktiva o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o kolektivnih naložbenih podjetjih (podjetje ali institucija) za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje. Gre za finančnega posrednika, ki združuje finančna sredstva široke javnosti in jih vlaga v prenosljive vrednostne papirje (KNPVP) ter na zahtevo vlagatelja odkupuje enote premoženja, torej gre za odprte investicijske sklade.

Namen uvedbe direktive, ki ureja UCITS sklade, je poenotiti zaščito vlagateljev znotraj držav članic Evropske unije in uvesti enotna pravila ustanovitve in upravljanja s skladi, s tem pa zagotoviti možnost trženja in prodaje vzajemnih skladov onkraj meja posamezne države članice brez posebnih dovoljenj. Tako že sama direktiva določa pravila delovanja sklada, med njimi omejitve naložbene politike, strukture skladov, pravila zadolževanja skladov, pravila o vsebini prospekta sklada, obveznosti poročanja in pogoje za trženje skladov. Med omenjenimi področji je najmanj opredeljen regulatorni ustroj, ki ga direktiva prepušča posamezni državi članici. Le-ta lahko predpiše določene dodatne pogoje, ki jih mora sklad izpolnjevati.

Poglavitne določbe direktive se nanašajo na omejitve naložbene politike. Tako morajo 90 odstotkov sredstev sklada obsegati naložbe v vrednostne papirje, s katerimi se trguje na organiziranih trgih vrednostnih papirjev. Direktiva omejuje tudi zadolževanje skladov na deset odstotkov vrednosti sklada ter prepoveduje posojanje premoženja sklada. Prav tako prepoveduje pridobitev obvladujočega vpliva na izdajatelja vrednostnih papirjev, v katerega sklad nalaga premoženje. V vrednostne papirje posameznega vlagatelja ne sme biti vloženih več kot pet odstotkov sredstev sklada.

Direktiva je skladom postavljala različne omejitve, ki pa so z razvojem finančnega trga postale zelo omejujoče. EU je te omejitve do neke mere odpravila z Direktivo dovoljenih naložb sklada (*angl. Product Directive*) in z Direktivo o DZU (*angl. Management Directive*).

Direktiva Evropskega parlamenta in Evropske komisije št. 2001/107/EC, t.i. *Product Directive*, je bila sprejeta leta 2002 in odpravlja nekatere omejitve naložb sklada. Direktiva omogoča skladom vlagati v delnice ali enote premoženja drugega investicijskega sklada, ki morajo biti usklajeni z UCITS direktivo ali izpolnjevati določene pogoje. S tem je postala odprta pot za ustanovitev sklada skladov. Direktiva vpeljuje tudi možnost vlaganja v izvedene finančne instrumente v večjem obsegu. V povezavi s to razširitvijo naložbenih možnosti je direktiva uvedla strožje zahteve po obvladovanju tveganja skladov, predvsem uvedbo sistemov obvladovanja tveganja, vrednotenja in poročanja ter razkritij.

Direktiva Evropskega parlamenta in Evropske komisije št. 2001/108/EC o DZU (*Management Directive*) podrobneje opredeljuje poslovanje skladov in DZU. Direktiva je prinesla izenačitev položaja DZU investicijskih skladov (UCITS) z drugimi finančnimi posredniki (kreditnimi in depozitnimi institucijami, investicijskimi družbami in zavarovalnicami) s tem, da jim omogoča ponujanje svojih storitev v drugih državah članicah brez posebnega dovoljenja tamkajšnjega regulatornega telesa. Posledica tega je tudi uvedba strožjih pravil kapitalske ustreznosti, ki poleg določil prejšnjih ureditev v zvezi z družbami, ki ponujajo storitve, povezane z nalaganjem v vrednostne papirje, določa minimalni zahtevani kapital v odvisnosti od obsega sredstev v upravljanju (Brdar Turk, 2005, str. 18-28).

2.4.2. Slovenska zakonodaja

Do leta 1994 na področju poslovanja DZU in investicijskih skladov ni bilo ustrezne zakonodaje. V letu 1994 sta bila sprejeta dva zakona, ki sta postavila temeljni zakonski okvir za delovanje DZU in investicijskih skladov pri nas. To sta Zakon o trgu vrednostnih papirjev in Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje. Z Zakonom o trgu vrednostnih papirjev (Ur. l. RS, št. 6/94) je bila ustanovljena Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP). Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU) (Ur. l. RS, št. 6/94) pa je določil, da morajo vsi vzajemni skladi preiti v upravljanje DZU. Kasneje je bila z uveljavitvijo Zakona o trgu vrednostnih papirjev - 1 (Ur. l. RS, št. 56/99), na podlagi katerega je prenehal veljati ZTVP zagotovljena kontinuiteta obstoja in delovanja ATVP.

Leta 2002 je bil sprejet Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje 1 (ZISDU-1) (Ur. l. RS, št. 110/02), ki je nadomestil prejšnji ZISDU in prinesel precej novosti na področju upravljanja vzajemnih skladov. Novosti, ki jih je prinesel ZISDU-1, so vzajemnim skladom omogočile večjo razpršenost naložb in s tem manjše tveganje. Tako lahko vzajemni skladi, ki so usklajeni z določbami ZISDU-1, več kot deset odstotkov svojih zbranih sredstev investirajo v tuje vrednostne papirje. Vzajemnim skladom je omogočeno tudi vlaganja v enote in delnice drugih investicijskih skladov ter vlaganja v izvedene finančne instrumente. ZISDU-1 je omogočil tudi ustanavljanje novih vrst investicijskih skladov, kot so investicijski sklad denarnega trga, indeksni investicijski sklad, namenski investicijski sklad in sklad skladov.

Zelo pomembna novost je tudi zahteva, da morajo DZU za račun vzajemnih skladov s skrbnikom skleniti pogodbo o opravljanju skrbniških storitev.

Leta 2004 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje ZISDU-1A (Ur. l. RS, št. 42/2004), ki bolj podrobno opredeljuje nekatere pojme, kot so dobro poučen vlagatelj, osnovni kapital DZU in kapital DZU, opravljanje storitev v državi članici in skrbniške storitve.

Poleg tega je ATVP sprejela še 46 podzakonskih predpisov ZISDU-1, ki urejajo posamezno področje poslovanja investicijskih skladov in jih morajo DZU pri svojem poslovanju upoštevati.

3. OPREDELITEV NOTRANJE REVIZIJE

3.1. Pojem revidiranja

Beseda revidiranje je latinskega izvora (*lat. revidere*) in pomeni naknadno pregledovanje procesov in stanj zaradi presojanja njihove pravilnosti z vidika resničnosti in poštenosti. Gre za strokovno zelo zahtevno obliko nadziranja, saj ne gre samo za ugotavljanje formalne pravilnosti, ampak za miselno obnovo nastanka dejanja ali stanja, k temu pa je potrebno dodati še strokovno mnenje (Koletnik, 1997, str. 10).

Pomembno je ločevati pojma revidiranje in revizija. Turk in Koletnik sta podala naslednje definicije revidiranja in revizije. Revidiranje je proces, ki je opredeljen kot pretežno popravljalno, na izvedenskem mnenju zasnovano kasnejše nadziranje poslovnih procesov in stanj. Revizija pa je rezultat dejavnosti revidiranja oz. posamezni posel revidiranja za določenega naročnika z določenim namenom. Z izrazom revizija lahko označimo tudi službo, ki se ukvarja z dejavnostjo revidiranja (Turk et al., 1994, str. 3).

Revidiranje je proces sistematičnega naknadnega spoznavanja strokovne in poklicno-moralne neoporečnosti poslovnih procesov in stanj. Omogoča ga zbirka logično zaporednih postopkov in metod, rezultat proučevanja so za posameznega uporabnika izpopolnjene ali nove informacije o revidiranem procesu ali stanju. Revizija pa je dejavnost oz. opravilo strokovnih oseb pri preizkušanju pravilnosti in resničnosti postopkov, stanj ali drugih dejstev (Koletnik, 1997, str. 10).

Revizija je neodvisno preiskovanje računovodskih izkazov ali z njimi povezanih računovodskih informacij pravne osebe ne glede na to, ali je usmerjena v ustvarjanje dobička ali ne in ne glede na njeno velikost ali pravno obliko, če je cilj takšnega preiskovanja podati sodbo o njih (Mednarodni revizijski standardi in mednarodna stališča o revidiranju, 2001).

V ameriški literaturi je revidiranje opredeljeno kot »sistematičen postopek nepristranskega pridobivanja in vrednotenja dokazov v zvezi z uradnimi trditvami o gospodarskem delovanju in dogodkih za ugotavljanje stopnje skladnosti teh uradnih trditev z uveljavljenimi sodili in poročanje o izsledkih zainteresiranim uporabnikom (A Statement of Basic Auditing Concepts, 1973, str. 2).

Prav tako Taylor in Glezen revidiranje širše opredeljujeta kot sistematičen postopek nepristranskega pridobivanja in vrednotenja dokazov v zvezi z uradnimi trditvami o gospodarskem delovanju in dogodkih za ugotavljanje stopnje skladnosti teh uradnih trditev z veljavnimi sodili in poročanje o izsledkih zainteresiranim uporabnikom (Taylor, Glezen, 1996, str. 32).

Revidiranje kot del nadziranja

Revidiranje je del nadzorne funkcije, je posebna oblika nadziranja poslovanja. Nadziranje je opredeljeno kot dejavnost, ki se ukvarja s presojanjem pravilnosti in z odpravljanjem nepravilnosti pri poslovni procesih in stanjih. Poslovni sistem organizacije lahko razdelimo na tri dele, skozi katere se pojavlja nadziranje (Turk et al., 1994, str. 19-25): upravljalni, izvajalni in informacijski podsistem.

- **Upravljalni podsistem** odloča o procesih in kategorijah izvajalnega podsistema in obsega naslednje funkcije: načrtovanje, s katerim se odloča o prihodnjem delovanju organizacije, pripravljane izvajanja, s pomočjo katerega se uravnava uresničevanje zastavljenih nalog in izvajanje s stališča tistih, ki odločajo in presojujejo pravilnost delovanja in odpravljanje nepravilnosti po njem.
- V okviru **izvajalnega podsistema** je nadziranje sestavina vsake temeljne poslovne funkcije, ki omogoča delovanje organizacije: kadrovske, tehnične, nabavno, proizvodno, prodajno in finančno funkcijo. Skozi vse te funkcije se v obliki kontroliranja pojavlja tudi nadziranje.
- **Informacijski podsistem** je zadolžen za preoblikovanje nevtralnih podatkov v problemsko usmerjene informacije. S pomočjo nadziranja obravnavanja podatkov ugotavljamo, ali so začetni podatki vnešeni v informacijski podsistem pravilni, ali smo jih ustrezno pretvorili v informacije in ali so te informacije, ki vstopajo v sistem odločanja, pravilne. Informacijski sistem zagotavlja pravilnost podatkov in informacij. V tem smislu govorimo o računovodskem nadziranju.

Ločimo več vrst nadziranja (Turk et al., 1994, str. 27):

- **Kontroliranje** je najnižja oblika nadziranja. Predstavlja vzporedno nadziranje in je pretežno preprečevalna dejavnost, zasnovana na strokovnem ugotavljanju dejstev. Opravljajo ga v organizacijo vključeni in po načelu stalnosti delujoči organi.
- **Inšpiciranje** zajema predvsem popravljalo, na strokovnem ugotavljanju dejstev zasnovano kasnejše nadziranje poslovnih procesov in stanj. Opravljajo ga organi, ki niso vključeni v organizacijo in ne delujejo po načelu stalnosti.
- **Revidiranje** opravljajo lahko tako organi, ki so vključeni v organizacijo, kot organi, ki niso vključeni v organizacijo. Revidiranje je najvišja oblika nadziranja.

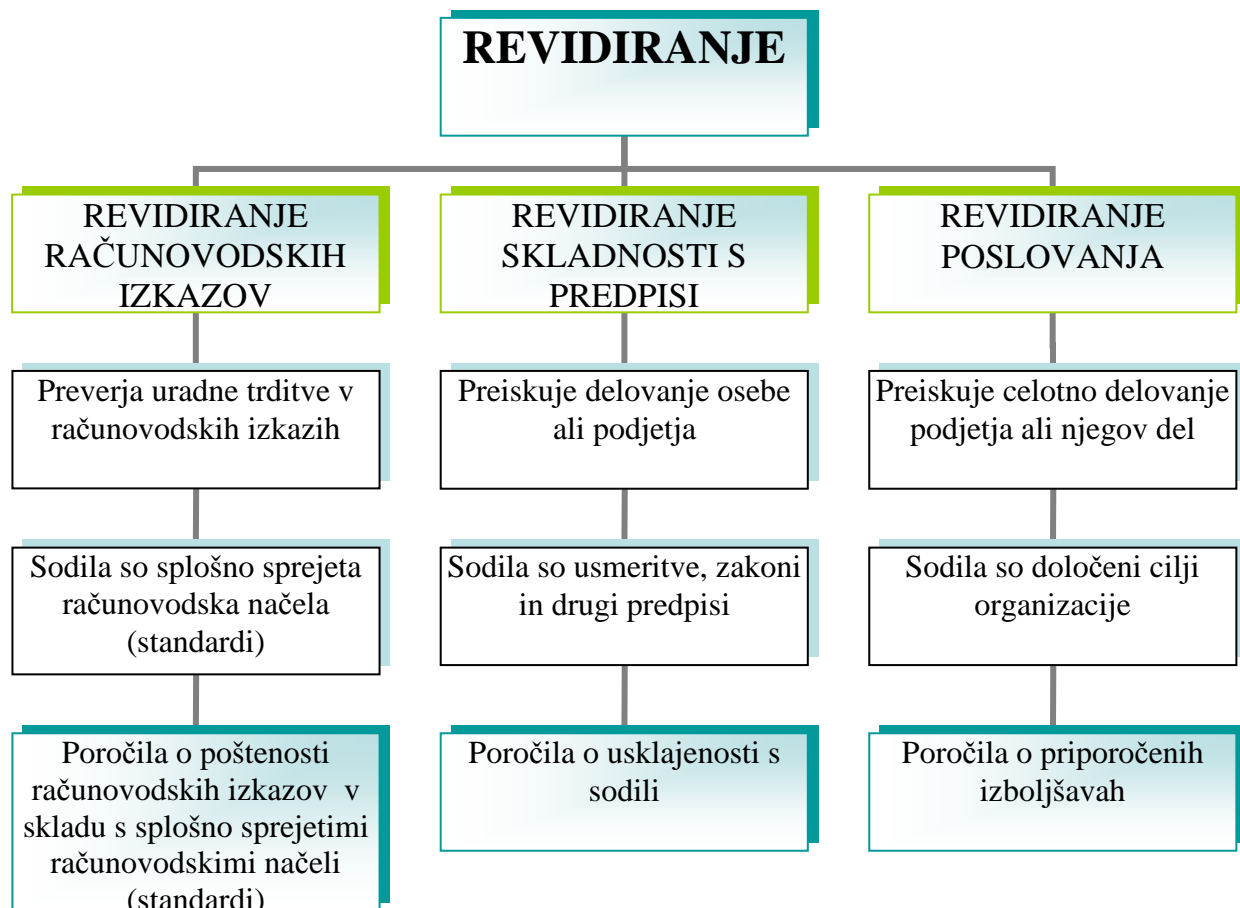
3.2. Vrste revidiranja

Revidiranje lahko delimo po več kriterijih: npr. glede na namen revidiranja, predmet revidiranja, cilj revidiranja, povezanost oseb oz. z vidika izvajalcev revizije, področje revidiranja, kompleksnost revizije, časovno opredelitev, način izpeljave, obdobje revidiranja, področje revidiranja, obveznost pri reviziji.

Najpogosteje se revidiranje razvršča glede na cilje njegovega delovanja. Taylor in Glezen glede na cilje njegovega delovanja razvrščata revidiranje na (Taylor, Glezen, 1996, str. 34):

- **revidiranje računovodskih izkazov** (*angl. Financial statements auditing*), kjer gre za zbiranje dokazov o uradnih trditvah v računovodskih izkazih podjetja in uporabljanje teh dokazov za preverjanje njihove skladnosti s splošno sprejetimi računovodskimi načeli in standardi,
- **revidiranje skladnosti s predpisi** (*angl. Compliance auditing*), ukvarja se z ugotavljanjem, ali so bili posli in dogodki v skladu z zakoni, usmeritvami in drugimi predpisi,
- **revidiranje poslovanja** (*angl. Performance, operational, program auditing*), katerega lahko opišemo kot sistematično pregledovanje delovanja organizacije glede na določene cilje. Revizorjev namen je oceniti dosežke, ugotoviti možnosti za izboljšave ter razviti priporočila za izboljšave in nadaljnje delovanje.

Slika 2: Razvrstitev revidiranja na podlagi ciljev delovanja

Vir: Taylor, Glezen, 1996, str. 35.

Glede na povezanost oseb v postopku revidiranja ločimo (Taylor, Glezen, 1996, str. 35):

- **notranje revidiranje**, ki ga izvajajo organi ali osebe iste organizacije, v kateri revidiranje poteka,
- **zunanje revidiranje**, ki ga izvajajo revizorji, ki niso uslužbenci organizacije. Svoje neodvisne revizorske storitve opravljajo na podlagi pogodb,
- **državno revidiranje**, ki ga izvajajo na državne organe vezani revizorji.

3.3. Opredelitev notranje revizije

V literaturi obstaja kar nekaj različnih opredelitev notranje revizije. Do razlik prihaja, ker se notranjerevizijsko delovanje izvaja v različnih pravnih in kulturnih okoljih ter v organizacijah, ki se razlikujejo po namenu, obsegu in ustroju. Opredelitev notranje revizije se spreminja tudi glede na pomen in vlogo notranje revizije, ki se skozi razvoj revizijske stroke povečuje.

Klasična opredelitev pravi, da je notranje revidiranje neodvisna ocenjevalna funkcija znotraj organizacije, ki proučuje in vrednoti njene dejavnosti, njegov namen pa je pomagati članom organizacije, da uspešno opravljajo svoje naloge. Je oblika posrednega nadzora, ki ugotavlja in vrednoti primernost in uspešnost vseh kontrol, njeni izsledki pa so namenjeni predvsem poslovodstvu (Primožič, 2001, str. 5).

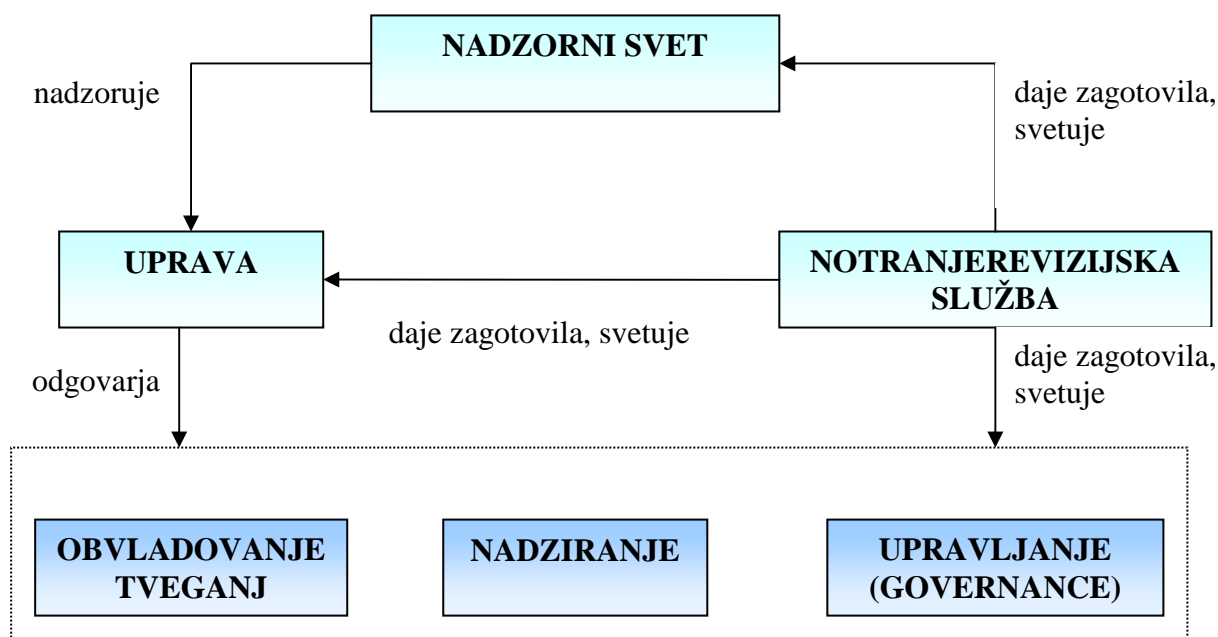
Notranje revidiranje je neodvisno presojanje poslovnih procesov in stanj, ki je v organizaciji zasnovano in uresničeno kot notranja storitvena dejavnost. Je oblika posrednega (vodstvenega) nadzora, ki ugotavlja in vrednoti primernost in uspešnost vseh drugih kontrol. Izsledki so namenjeni predvsem poslovodstvu organizacije (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998).

Po zakonski definiciji notranja revizija izvaja stalen in celovit nadzor nad poslovanjem, z namenom preverjanja, ali družba (Komar Jadek, 2001, str. 5):

- a) opravlja posle pravilno in v skladu z zakonom ter na njegovi podlagi izdelanimi predpisi,
- b) vodi poslovne knjige, sestavlja knjigovodske listine, vrednoti knjigovodske postavke in sestavlja računovodska in druga poročila.

Ameriški Inštitut notranjih revizorjev (The Institute of Internal Auditors - IIA) opredeljuje notranje revidiranje kot neodvisno in nepristransko dejavnost dajanja zagotovil (*angl. assurance*) in svetovanja (*angl. consulting*), katere namen je povečati dodatno vrednost organizacije in izboljšati njene poslovne aktivnosti. Notranje revidiranje z uvajanjem sistematičnega in doslednega pristopa k ocenjevanju in izboljšanju uspešnosti procesov obvladovanja tveganj, nadziranja in upravljanja (*angl. governance*) prispeva k doseganju ciljev organizacije (The Institute of Internal Auditors). Definicija je vodilo k večji in vplivnejši vlogi notranjih revizorjev v prihodnosti.

Slika 3: Notranje revidiranje

Vir: Kolar, 2001, str. 13.

Mednarodni revizijski standardi pa ne razlikujejo med notranjo revizijo in notranjo kontrolo. Mednarodni revizijski standard št. 6 govori o notranjih kontrolah v osmi točki (Mednarodni revizijski standardi, 1994, str. 42): »Računovodski sistem, ki ga dopolnjujejo uspešne notranje kontrole, zagotavlja poslovodstvu, da je premoženje zavarovano pred nepooblaščenim uporabljanjem ali razpolaganjem in da so računovodske evidence dovolj zanesljive za pripravljane računovodskih informacij.« Standard pa v deveti točki dodaja, da »sistem notranjega kontroliranja presega zadeve, ki se nanašajo neposredno na delovanje računovodskega sistema«.

3.4. Namen, cilji in naloge notranje revizije

Kot temeljni namen notranjega revidiranja dr. Ivan Turk s soavtorji navaja strokovno presojo ukrepov za varstvo sredstev ter dobro gospodarjenje s sredstvi in poslovnim izidom, iskanje nesmotrnosti in nepravilnosti pri poslovanju, ki se kažejo pri delu, sredstvih in poslovnem izidu ter oblikovanje predlogov za njihovo odstranjevanje (Turk et al., 1994, str. 27).

Cilj notranjega revidiranja je pomagati poslovodstvu organizacije, da bi učinkovito opravljalo vodstvene naloge. V ta namen ga notranjerevizijska služba oskrbuje s strokovnimi ocenami stanj in priporočili za izboljšanje opazovanih dejstev na revidiranem področju. Pri notranjem revidiranju se presoja učinkovitost vseh neposrednih in posrednih notranjih kontrol v organizaciji pod pogojem, da koristi od njega presegajo stroške, ki jih povzročajo (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998).

Pomembnost ciljev notranjega revidiranja je v posameznih podjetjih različna, odvisna pa je predvsem od posloводства, velikosti podjetja in narave dejavnosti, ki jo podjetje opravlja. Najpogostejši cilji so presoja učinkovitosti, primernosti in zanesljivosti delovanja notranjega kontrolnega sistema, ugotavljanje prevar, napak in zlorab ter ugotavljanje zanesljivosti in popolnosti računovodskih in poslovnih informacij. Kot cilj notranjega revidiranja pa se v zadnjem času vedno bolj poudarja njegova svetovalna funkcija. Notranji revizor v poročilu namreč ne poda zgolj mnenja o predmetu revidiranja, ampak tudi ukrepe za izboljšanje učinkovitosti postopkov in spremlja njihovo uresničevanje v prihodnosti.

Notranji revizorji opravljajo obsežne in koristne naloge notranjega revidiranja za ravnateljstvo. Najpogosteje opravlja naloge revidiranja poslovanja, ki zajemajo (Vidovič, 2001):

- revizijo pravilnosti poslovanja (računovodski izkazi in druga finančna poročila),
- revizijo smotrnosti poslovanja (poslovanje z vidika gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti. Vedno bolj se upošteva tudi etika, okolje in pravičnost.),
- izvajanje analiz, vrednotenje, presojanje in dajanje priporočil za izboljšanje poslovanja.

Služba notranje revizije opravlja tudi naloge na drugih področjih, in sicer (Lavrič, 2005, str. 18):

- sodeluje pri organiziranju, oblikovanju in prilagajanju računovodstva novim zmožnostim informacijske tehnologije,
- sodeluje pri izboljšanju in nadgrajevanju informacijskega sistema,
- opravlja revizije informacijskih sistemov,
- tekoče spremlja obvladovanje tveganj,
- sodeluje z zunanjimi revizorji.

Notranje revidiranje notranji revizorji izvajajo skladno s standardi notranjega revidiranja, strokovnimi načeli (Kodeks notranjerevizijskih načel) in kodeksom poklicne etike notranjih revizorjev, sprejetimi pri Slovenskemu inštitutu za revizijo.

3.5. Zakonska ureditev notranjega revidiranja

Revidiranje mora potekati na način, določen z Zakonom o revidiranju (ZRev-1), temeljnimi revizijskimi načeli in drugimi pravili revidiranja, ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo ter mednarodnimi standardi revidiranja in mednarodnimi stališči o revidiranju, ki jih pri Mednarodnem združenju računovodij sprejema Mednarodni odbor za pravila revidiranja, in drugimi zakoni, ki urejajo revidiranje posameznih pravnih oseb oz. druge oblike revizije, in predpisi, izdanimi na njihovi podlagi.

Za potrebe notranjega revidiranja so skoraj v celoti uporabni revizijski standardi, oblikovani za potrebe zunanjega revidiranja. Zato revizor smiselno uporablja splošno sprejete revizijske standarde (*angl. Generally Accepted Auditing Standards – GAAS*). Notranji revizor uporablja pri svojem delu tudi mednarodne smernice za notranje revidiranje (*angl. International Auditing Guidelines*).

Ameriški inštitut za notranjo revizijo je leta 1978 izdal najbolj znane standarde notranje revizije. Slovenski inštitut za revizijo je na podlagi teh standardov leta 2003 izdal Standarde strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju. Namen teh standardov je (Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, 2003, str. 1):

- zasnovati temeljna načela, ki predstavljajo ravnanje pri notranjem revidiranju, kakršno bi moralo biti,
- ustvariti podlago za izvajanje in pospeševanje širokega razpona notranjerevizijskega delovanja, ko povečuje korist,
- vzpostaviti podlago za merjenje notranjerevizijskih dosežkov,
- pospeševati izboljševanje procesov in delovanja organizacije.

Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju vsebujejo tudi navodila za postopke.

Razdeljeni so na dva dela (Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, 2003, str. 3 - 15):

a) standardi lastnosti

- namen, veljavnost in naloga notranjerevizijskega izvajalca,
- neodvisnost in nepristranskost,
- strokovnost in potrebna strokovna vestnost,
- program zagotavljanja in izboljševanja kakovosti.

b) standardi dela

- vodenje delovanja notranjerevizijskega izvajalca,
- narava dela,
- načrtovanje poslovanja,
- izvajanje posla,
- poročanje o izsledkih,
- spremljanje napredovanja,
- sprejem tveganja pri poslovanju.

Strokovni svet Inštituta za notranjo revizijo je leta 1998 sprejel Kodeks notranjerevizijskih načel in kodeks poklicne etike notranjega revizorja.

Notranjerevizijska načela so izhodiščna pravila za pravilno, odgovorno in učinkovito delo notranjega revizorja. Načela so notranjemu revizorju vodila pri delovanju, tako da je glede na cilje in naloge, pristojnosti in odgovornosti, strokovno usposobljenost, organiziranost, izvajanje nalog in poročanje o izsledkih na zadovoljivi strokovni ravni. Omogočajo presojanje njegove strokovnosti in nadziranje njegovega delovanja.

Kodeks poklicne etike notranjega revizorja opredeljuje poklicnoetične dolžnosti notranjega revizorja, po katerih se je notranji revizor dolžan ravnati pri opravljanju svojih nalog.

Osnovna razdelitev kodeksa je naslednja (Kodeks poklicne etike notranjega revizorja, 1998):

- namen kodeksa,
- temeljna načela poklicne etike,
- načela obnašanja:
 - o strokovnost in odgovornost,
 - o zaupnost,
 - o neoporečnost,
 - o neodvisnost in prizadevnost,
 - o sporočanje,
- sprejetje in uporaba kodeksa.

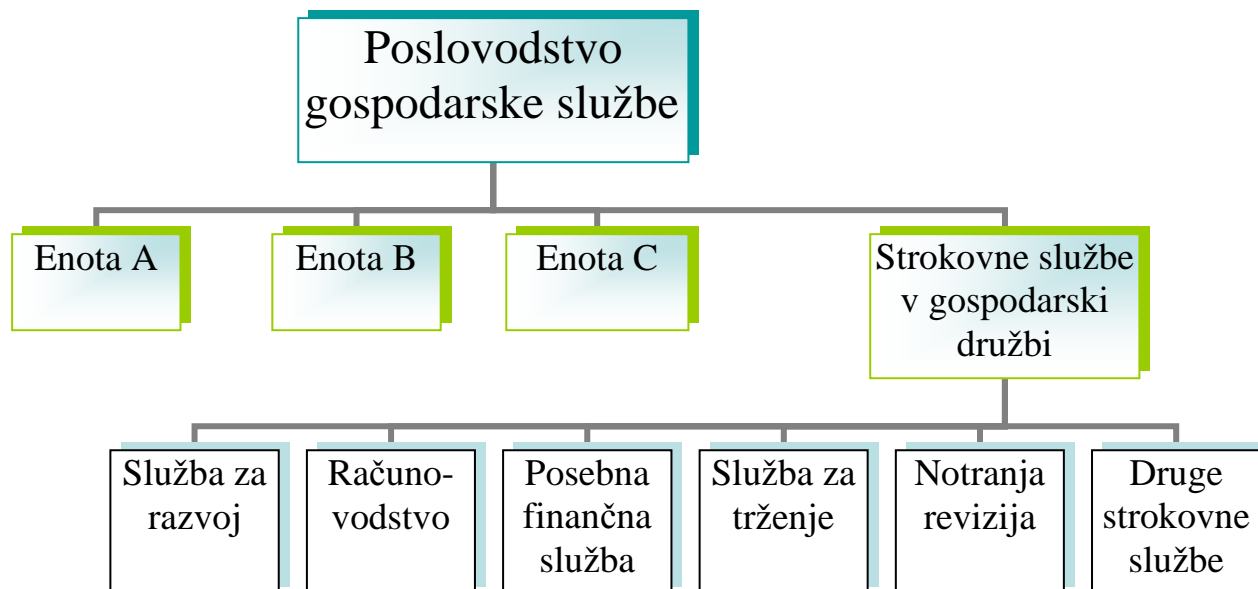
3.6. Organiziranost notranje revizijske službe

Uvedbo notranjerevizijske službe v podjetje določata predvsem obseg nalog in številnost poslovnih dogodkov, ki jih je treba obdelati in zadovoljivo nadzirati. Razvita notranjerevizijska služba je upravičena in potrebna predvsem v velikih podjetjih z raznovrstno dejavnostjo, s pestro organizacijsko sestavo in velikim premoženjem ter velikim številom zaposlenih. Da takšen sistem lahko dobro deluje, je potrebno nadziranje kot odločevalna funkcija, ki ukrepa, kadar se pri njegovem delovanju pojavljajo odmiki od postavljenih ciljev. Poslovodstvo, ki je odgovorno za uspešnost delovanja, v tako velikih organizacijah ne more več samo neposredno nadzorovati vseh opravil in se zato opira na informacije in dobro opravljeno delo notranjerevizijske službe (Primožič, 2001, str. 12).

Pri iskanju najboljših organizacijskih rešitev je treba izhajati iz načela neodvisnosti notranje revizije od drugih služb v gospodarski družbi. To pomeni, da notranja revizija ne sme biti organizacijsko vključena v kakšno drugo službo. Notranja revizija je neposredno odgovorna upravi družbe. Notranje revidiranje poteka v skladu s potrjenim programom dela notranjega revidiranja, ki ga sprejme uprava družbe in potrdi nadzorni svet. Dodatno revizorji opravijo nenačrtovane, izredne preglede na zahtevo uprave družbe ali na pobudo pooblaščenca za preprečevanje pranja denarja.

Pri notranji reviziji se lahko odločimo za centralizirano ali decentralizirano službo. V prvem primeru uvedemo skupno revizijsko službo, ki bo nadzirala vse dejavnosti v podjetju. Organizirana je na enem mestu v podjetju in spodbuja razvoj skupinskega dela, vpliva pozitivno na pripadnost revizijski skupini ter omogoča pridobivanje najrazličnejših izkušenj. Prednosti centralizirane štabne notranje revizije so v poenotenih strokovnih rešitvah in večji racionalizaciji dela. Decentralizirana organizacija pa je primerna tedaj, ko prinaša podjetju večje prednosti v razmeščenosti po povezanih podjetjih ali dejavnostih in revizorji bolje poznajo razmere ter lahko pogosteje opravljajo revizijo istovrstni procesov, stanj in dogodkov (Koletnik, 1997).

Slika 4: Notranja revizija kot štabna služba posloводства

Vir: Turk et al., 1994, str. 217.

Za katero obliko notranjerevizijske službe se bo podjetje odločilo, je odvisno od več medsebojno povezani dejavnikov, ki so (Mikuš, 1997, str. 14):

- velikost notranjerevizijske službe,
- krajevna razpršenost poslovnih enot,
- razpršenost poslovanja,
- izkušnost zaposlenih v notranjerevizijski službi.

Glede na možnosti, potrebe in število revizorjev in vlogo, ki jo posloводство pripisuje funkciji notranjega revidiranja, ločimo naslednje vrste organizacijskih oblik notranje revizije v podjetju (Primožič, 2001, str. 16):

- notranje revidiranje v sklopu računovodstva in financ, pri čemer je področje notranjerevizijskega dela ozko usmerjeno na omenjeno področje, notranjerevizijska služba pa funkcionalno in administrativno poroča direktorju finančnoračunovodskega področja,
- notranje revidiranje kot svetovalna (štabna) služba glavnega direktorja, pri čemer se področje notranjerevizijskega dela razširi na vse funkcije v podjetju, funkcionalno in administrativno pa poroča glavnemu direktorju,
- notranje revidiranje kot neodvisna služba, podrejena revizijskemu odboru podjetja, pri čemer se predpostavlja obstoj revizijskega odbora v podjetju, ki mu je notranjerevizijska služba tudi neposredno podrejena.

Notranja revizija je največkrat organizirana kot štabna služba.

3.7. Uvajanje in delovanje notranje revizije

Pri snovanju revizijske službe je potrebna preudarnost. Postopek revizije je sestavljen iz štirih faz.

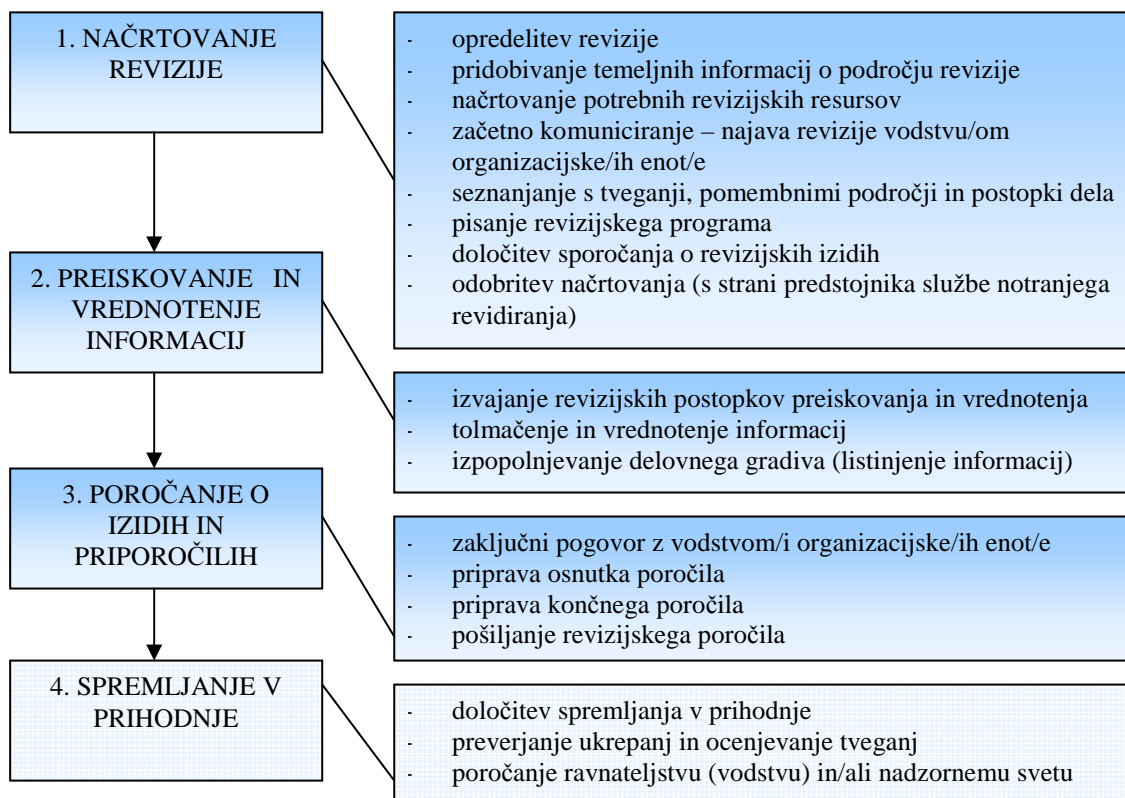
Koletnik (1997) predvideva naslednje aktivnosti, ki si morajo slediti v zaporedju:

1. pripravljalna faza, v kateri konstruiramo revizijsko službo,
2. faza načrtovanja, v kateri oblikujemo srednjeročne, letne in medletne načrte,
3. izvedbena faza,
4. nadzorna faza.

Postopek notranje revizije v novejši literaturi daje večji pomen obvladovanju tveganj. Prav tako je sestavljen iz štirih faz (Mohorič Zobec, 2001):

1. načrtovanje revizije,
2. preiskovanje in vrednotenje informacij,
3. poročanje o izidih in priporočilih,
4. spremljanje v prihodnje.

Slika 5: Faze notranje revizije

Vir: Mohorič Zobec, 2001, str. 66.

Načrtovanje revizijskih pregledov je zajeto v strateškem, letnem in operativnem načrtu dela. Vsi načrti so narejeni na podlagi predhodno začrtane vizije podjetja in temeljijo na analizi tveganosti. Nekatera bolj tvegana področja se tako revidirajo vsako leto, druga manj tvegana se revidirajo s potrebno pogostostjo v okviru določenega revizijskega cikla. Osnova za izdelavo cikla je analiza tveganosti (Chambers, 1993, str. 4 - 7).

Da je revidiranje kar najbolj učinkovito, revizijska skupina v fazi načrtovanja pridobiva temeljne informacije o področju revizije in na tej osnovi oceni izpostavljenost podjetja tveganjem. Na osnovi te ocene potem v fazi preiskovanja in pridobivanja spoznanj osredotoči večjo pozornost na bolj tvegani del poslovanja.

Poleg ocenjevanja tveganj je v okviru načrtovanja revizije najpomembnejše in pogosto najbolj zahtevno pisanje revizijskega programa. Vnaprej pripravljene revizijski programi lahko v veliki meri pripomorejo k večji učinkovitosti revidiranja.

Revizijski program obsega:

- predvidene postopke revidiranja in izbrane metode dela revizorjev (intervjuvanje, priprava vprašalnikov, opazovanje, pregledovanje dokumentacije, vzorčenje in analiziranje),
- zapis ciljev revizije,
- obseg revizije (delna ali celovita revizija) in morebitne omejitve pri reviziji (omejitve pri področju revidiranja ali postopkih revidiranja). Revizijski postopki predstavljajo navodila za obvezno preizkušanje podatkov in postopkov, relevantnih za preverjanje obstoja in delovanje notranjih kontrol, ki so namenjene obvladovanju tveganj,
- najobsežnejši del revizijskega programa pa predstavlja vprašalnik, v katerem so nanizana vprašanja, s katerimi revizorji preizkušajo organiziranost in postopke obvladovanja tveganj. Vprašalniki za testiranje notranjega kontrolnega sistema morajo biti razumljivi, sistematični, omogočati morajo hitro in enostavno ocenjevanje sistema.

V okviru revizijskega programa se zapiše tudi kdo, komu in kdaj sporoči izide revidiranja, seveda, če to ni že opredeljeno s sprejetimi pravili službe notranjega revidiranja.

3.8. Povezanost notranje revizije z drugimi oblikami nadzora

Služba za notranjo revizijo mora imeti stike tudi z zunanjimi institucijami in službami, predvsem zaradi izmenjave mnenj in izkušenj ter neposrednega preverjanja izvajanja revizije in navsezadnje tudi zaradi strokovne rasti notranje revizije.

V prvi vrsti je torej treba poskrbeti za sodelovanje z zunanjimi revizorji, ker le-to pripomore k učinkovitejšemu delu tako enih kot drugih ter k boljšemu doseganju ciljev gospodarske družbe. Medsebojno sodelovanje tako prepreči istočasno pregledovanje istih evidenc ter obremenjevanje istih ljudi, privarčevalo naj bi čas, porabljen za zunanjo revizijo in s tem znižalo ceno za opravljeno revizijo zunanjih revizorjev, zagotovilo naj bi izmenjavo izkušenj in ugotovitev ter povečalo učinkovitost sestave notranjih kontrol.

Prav tako notranji revizor sodeluje z ATVP pri pregledih poslovanja DZU in s tem omogoči, da le-ti potekajo čimbolj tekoče. Notranji revizor lahko tudi posredno sodeluje z ATVP preko vključitve v razne skupine, ki jih organizira Združenje družb za upravljanje ter tako sodeluje v razpravah z ATVP in pripomore k reševanju tekoče problematike.

4. POGOJI POSLOVANJA DZU IN UPRAVLJANJE S TVEGANJI

DZU mora pri upravljanju premoženja vzajemnega sklada ravnati v skladu s *pravili varnega in skrbnega poslovanja*, pri tem mora upoštevati ZISDU-1, investicijsko politiko, določeno v statutu investicijske družbe, pravila upravljanja vzajemnega sklada in pravila stroke upravljanja finančnih naložb. DZU mora pri opravljanju poslov za račun investicijske družbe v vsem paziti na interese investicijske družbe in delničarjev investicijske družbe. Pri upravljanju premoženja investicijskih skladov mora spoštovati določbe 138. in 182. člena ZISDU-1, ki določajo profesionalno skrbnost DZU.

DZU se združujejo v Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov GIZ, ki je izdal tudi kodeks poslovanja članic ZDU - GIZ. Določbe tega kodeksa so obvezne za vse DZU, ne glede na to, ali so ga sprejele ali ne. Ta načela morajo poznati in se po njih ravnati. DZU si morajo prizadevati za varovanje ugleda, zaščito pravic in koristi investitorja, vestnost in odgovornost pri delu, dobre odnose med delavci, izobraževanje in napredek stroke, profesionalen odnos do investitorjev in investicijskih skladov (Združenje družb za upravljanje, 1998).

Za nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za oblikovanje in ustanovitev investicijskih skladov ter DZU ter nadzor nad njihovim poslovanjem skrbi ATVP. Naloge in pristojnosti ATVP so podobne nalogam in pristojnostim Banke Slovenije na področju denarnega sistema in nadzora nad opravljanjem bančnih storitev. Njen namen je ustvariti pogoje za učinkovito delovanje trgov vrednostnih papirjev in zaupanje vlagateljev v te trge.

4.1. Kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje

Kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje, ki jih mora izpolnjevati DZU za opravljanje storitev upravljanja investicijskih skladov in upravljanje premoženja dobro poučenih vlagateljev oz. skrbnik za opravljanje skrbniških storitev, in dokumentacijo o izpolnjevanju pogojev za opravljanje storitev upravljanja investicijskih skladov in ustanovitev investicijskih skladov in opravljanje skrbniških storitev določa *Sklep o kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojih ter dokumentaciji*, ki ga je izdala ATVP. Pri tem Sklep predpisuje enake pogoje, kot jih za opravljanje istovrstne storitve določa ZTVP-1 in na njegovi podlagi sprejeti predpisi.

Kadrovske pogoje

DZU mora imeti zadostno število ustreznih izobraženih in strokovno usposobljenih zaposlenih, ki imajo ustrezne delovne izkušnje. Poleg članov uprave mora imeti vsaj še pet zaposlenih oseb. Te

osebe naj bi imele vsaj eno leto primerljivih delovnih izkušenj, izpolnjevati pa morajo tudi enega izmed naslednjih pogojev (ZISDU-1, Kadrovski pogoji):

- visokošolska izobrazba iz področja ekonomije, prava ali druge ustrezne smeri,
- najmanj srednješolska izobrazba in opravljen preizkus znanj, potrebnih za opravljanje del borznega posrednika ali člana uprave,
- najmanj višješolsko izobrazbo in opravljen preizkus znanj s področja delovanja DZU.

Prav tako morajo imeti osebe, ki opravljajo trženje investicijskih skladov, prodajo investicijskih kuponov oz. delnic investicijskih skladov najmanj srednješolsko izobrazbo, eno leto primerljivih delovnih izkušenj ter opravljen preizkus znanj, ki ga določi Združenje družb za upravljanje (Sklep o kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojih ter dokumentaciji, 2003).

Tehnični pogoji

Informacijski sistem DZU mora zagotavljati pravilno in zanesljivo zbiranje, vodenje, prenos in obdelavo podatkov. Pri tem mora informacijski sistem izpolnjevati zlasti naslednje zahteve (Sklep o kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojih ter dokumentaciji, 2003):

- zagotovljen mora biti vnos samo odobrenih podatkov ter vseh odobrenih podatkov,
- možnost vnosa podatkov smejo imeti le pooblašcene osebe,
- zagotovljen mora biti podatek o osebah, ki so opravile vnos in odobrile vnos podatkov,
- zagotovljen mora biti natančen, popoln ter ustrezno zaščiten prenos podatkov,
- zagotovljen mora biti reden nadzor nad pravilnostjo stalnih podatkov,
- izpise podatkov potrdijo odgovorne osebe,
- izpisi podatkov morajo biti opremljeni s časom in datumom izpisa ter navedbo osebe, ki ga je pripravila,
- zagotovljena morata biti sprotna izdelava rezervnih kopij ključnih podatkov in programske opreme ter njihovo ustrezno shranjevanje,
- zagotovljene morajo biti fizične in logične kontrole dostopa do programske in strojne opreme ter evidenca glede vseh dostopov, vpogledov oz. sprememb podatkov in oseb, ki so dostopale, vpogledovale, vnašale ali spreminjale podatke,
- ključnim delom informacijskega sistema mora biti zagotovljeno ustrezno nepretrgano napajanje, ki omogoča varen zaključek dela,
- izdelani morajo biti načrti in postopki za obnovitev informacijskega sistema (računalniške in programske opreme, podatkov in telekomunikacij) ob izrednih razmerah.

DZU mora zagotoviti ustrezno tehnično in fizično varovanje svojih prostorov, opreme in podatkov. Ukrepi in metode tehničnega in fizičnega varovanja se določijo z internim aktom. Pri izdelavi internega akta DZU upošteva zlasti oceno tveganj, ki jim je izpostavljena.

Organizacijski pogoji

DZU mora vzpostaviti takšno organizacijo poslovanja, ki izpolnjuje pogoje za poslovanje v skladu ZISDU-1. S splošnim aktom mora opredeliti zlasti:

- notranje organizacijske enote z navedbo poslovnih nalog, razmerij do drugih organizacijskih enot in opisom pretoka dokumentacije,
- delovna mesta v DZU z navedbo delovnih nalog, odgovornosti in pooblastil,

- funkcionalne in prostorske ločenosti organizacijskih enot in delovnih mest zaradi omejevanja nasprotja med interesi vlagateljev v investicijske sklade, dobro poučenih vlagateljev, DZU in zaposlenih ter varovanja zaupnih podatkov,
- način poročanja upravi DZU in druge postopke, ki zagotavljajo tekoče ugotavljanje in spremljanje tveganj, ki jim je pri poslovanju izpostavljena DZU, ter mehanizme za nadzor izvajanja teh postopkov,
- ukrepe za vzpostavitev in delovanje sistema notranjih kontrol na vseh področjih poslovanja DZU,
- ukrepe za vzpostavitev in delovanje notranje kontrole z opisom njenih nalog, pooblastil za delovanje in razmerja do uprave DZU,
- ukrepe za učinkovito izvajanje predpisov na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja.

Pri izdelavi internega akta mora DZU upoštevati zlasti oceno tveganja, ki jim je družba izpostavljena.

4.2. Upravljanje s tveganji

DZU mora v skladu s tretjim odstavkom 30. člena ZISDU-1 vzpostaviti sistem obvladovanja tveganj ter izvajati načrt za obvladovanje tveganj v DZU v skladu s petim odstavkom 30. člena ZISDU-1.

Kapitalska ustreznost

DZU mora zagotoviti, da razpolaga z ustreznim kapitalom glede na obseg premoženja investicijskih skladov, ki jih upravlja, ter glede na izpostavljenost DZU tveganjem, povezanim z opravljanjem storitev upravljanja investicijskih skladov in storitev upravljanja premoženja dobro poučenih vlagateljev.

17. člen ZISDU-1 (2002) določa, da je najnižji znesek osnovnega kapitala DZU 50.000.000 tolarjev. Če skupna vrednost celotnega premoženja v upravljanju, ki ga DZU upravlja za račun investicijskih skladov, presega 60 milijard tolarjev, mora DZU poleg tega zagotoviti dodaten kapital najmanj v višini 0,02 odstotka vrednosti razlike med premoženjem v upravljanju in zneskom 60 milijard tolarjev. Vendar pa je dolžna zagotoviti dodaten kapital le v takšni višini, da vsota dodatnega kapitala in osnovnega kapitala ne presega 2,5 milijard tolarjev. Kapital DZU ne sme biti nikoli nižji od 25 odstotkov stalnih splošnih stroškov DZU v preteklem letu.

Sistem obvladovanja tveganj

DZU mora spoštovati pravila o obvladovanju tveganj in glede na skupni obseg premoženja investicijskih skladov, ki ji je dano v upravljanje ter vrste storitev, ki jih opravlja, vzpostaviti ustrezen sistem obvladovanja tveganj, ki ji omogoča tekoče ugotavljanje, merjenje in spremljanje celotnega tveganja DZU in posameznih vrst tveganj ter doprinos teh tveganj k celotnemu tveganju DZU. Sprejeti mora tudi procese in ukrepe obvladovanja navedenih tveganj ter spremljati posledice izvajanja teh ukrepov.

Prav tako DZU za *posamezen investicijski sklad* določi in izvaja ukrepe za obvladovanje tveganj. Tehnike in orodja obvladovanja tveganj investicijskega sklada določa 65. člen ZISDU-1. Pri upravljanju z naložbami posameznega investicijskega sklada mora uporabljati tehnike in orodja, namenjena upravljanju s tveganji oz. obvladovanju tveganj, ki v vsakem času omogočajo nadzor in merjenje tveganj, ki izhajajo iz posameznih izpostavljenosti investicijskega sklada, in vpliva teh tveganj, k celotni tveganosti naložb investicijskega sklada. DZU mora za ugotavljanje, merjenje in obvladovanje tveganj, ki so povezana z naložbami investicijskega sklada, izdelati načrt, v katerem določi:

- postopke oz. metode za ugotavljanje in merjenje tveganj,
- ukrepe za obvladovanje tveganj in postopke za izvajanje teh ukrepov,
- postopke za spremljanje izvajanja ukrepov za obvladovanje tveganj.

4.3. Skrbniške storitve

DZU mora za račun investicijskih skladov, ki jih upravlja, s skrbnikom skleniti pogodbo o opravljanju skrbniških storitev. Pogodba je tripartitna in sklenjena med DZU, skrbnikom in klirinško depotno družbo. Na podlagi pogodbe postane član klirinško depotne družbe skrbnik, in s katero se v skladu z zakonskimi določbami uredijo razmerja, pravice in obveznosti med DZU, skrbnikom investicijskega sklada in klirinško depotno družbo, zlasti v zvezi z odpiranjem računa vrednostnih papirjev, če so bili ti izdani v nematerializirani obliki za posamezen investicijski sklad, v zvezi z vpogledom v stanje in promet z vrednostnimi papirji na tem računu, v zvezi z vnosom nalogov za razpolaganje z vrednostnimi papirji na računih investicijskih skladov in denarno poravnavo kupoprodaj vrednostnih papirjev za račun posameznega investicijskega sklada.

Posamezen investicijski sklad ima lahko le enega skrbnika njegovega premoženja. Skrbnik mora biti neodvisen od vzajemnega sklada in DZU **ter** skrbi za vsa izplačila prihodkov in sredstev sklada ter omogoča zaščito vlagateljev v vzajemni sklad pred morebitno krajo njihovih prihrankov s strani DZU. DZU mora pred sklenitvijo pogodbe o opravljanju skrbniških storitev pridobiti dovoljenje Agencije. DZU mora za vsak investicijski sklad, ki ga upravlja, odpreti poseben denarni račun, prek katerega se opravljajo denarna izplačila in sprejemajo denarna vplačila v zvezi s posli, ki jih je DZU sklenila za račun posameznega investicijskega sklada. V kolikor je skrbnik investicijskega sklada banka skrbnica, družba, ki upravlja ta investicijski sklad, odpre poseben denarni račun investicijskega sklada pri tej banki skrbnici.

4.4. Vodenje poslovnih knjig

DZU mora v skladu z zahtevami Slovenskega računovodskega standarda 22 (Poslovne knjige), ZISDU-1 ter 186., 187., 188. in 189. člena ZTVP-1 voditi poslovne knjige, sestavljati knjigovodske listine, vrednotiti knjigovodske postavke in sestavljati računovodska poročila v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah in drugimi predpisi ter ob upoštevanju računovodskih in finančnih standardov in načel ter splošnih računovodskih predpostavk, ki jih izdaja Slovenski inštitut za revizijo.

Organizirati mora poslovanje in tekoče voditi poslovne knjige, poslovno dokumentacijo in druge administrativne oz. poslovne evidence tako, da je mogoče kadarkoli preveriti, ali posluje v skladu s pravili o obvladovanju tveganj in pravili varnega in skrbnega poslovanja (Zakon o trgu vrednostnih papirjev, 2004).

DZU mora za vsak vzajemni sklad, ki ga upravlja, voditi tudi *evidenco imetnikov investicijskih kuponov*. Na podlagi 84. in 89. člena ZISDU-1 je ATVP izdala Sklep o podrobnejši vsebini in načinu vodenja evidence imetnikov neprenosljivih investicijskih kuponov. Ta določa, da se evidenca vodi za vsak vzajemni sklad ločeno. Vodi se tako, da je poleg podatkov o imetnikih investicijskih kuponov, njihovih vplačilih in izplačilih ter stanju njihovih sredstev možno pridobiti in izpisati tudi vse spremembe teh podatkov oz. stanje podatkov za poljuben dan oz. za poljubno obdobje. Evidenca se hrani še deset let po likvidaciji vzajemnega sklada.

4.5. Poročanje agenciji in obveščanje javnosti

Poročila in obvestila, s katerimi DZU poroča ATVP o svojem poslovanju in poslovanju investicijskih skladov, ki jih upravlja, morajo biti sestavljena na podlagi:

- Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje-1,
- Sklepa o poročanju ATVP o poslovanju investicijskih skladov in upravljanju finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev ter javni objavi podatkov in informacij o investicijskem skladu (Ur. l. RS, št. 126/04),
- Sklepa o podrobnejši vsebini, načinu in rokih poročanja DZU oz. podružnice tuje DZU o dejstvih in okoliščinah, povezanih s poslovanjem DZU oz. podružnice tuje DZU in investicijskimi skladi (Ur. l. RS, št. 126/04),
- Sklepa o poročanju in obveščanju javnosti o poslovanju investicijskih skladov (Ur. l. RS, št. 16-862/96, 8-442/97, 56-2880/97 in 43-2440/01),
- Sklepa o poročanju o obvladovanju tveganj v zvezi z naložbami investicijskega sklada (Ur. l. RS, št. 133/03),
- Sklepa o podrobnejših pravilih za izračun kapitalske ustreznosti DZU, rokih, načinu in podrobnejši vsebini DZU ATVP o kapitalski ustreznosti ter podrobnejših pravilih o obvladovanju tveganj DZU (Ur. l. RS, št. 126/04),
- Sklepa o podrobnejši vsebini in rokih objav pravnih in poslovnih dogodkov, povezanih s poslovanjem DZU in investicijskih skladov, ki jih upravlja (Ur. l. RS, št. 80/03 in št. 126/04),
- Sklepa o podrobnejši vsebini in načinu izdelave seznama povezanih oseb (Ur. l. RS, št. 80/03),
- Sklepa o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega oz. polletnega poročila investicijskega sklada (Ur. l. RS, št. 80/03),
- Zakona o trgu vrednostnih papirjev-1 (Ur. l.).

Javna objava podatkov o poslovanju investicijskih skladov

V skladu z določili 91. člena ZISDU-1 mora DZU poročati o finančnem in pravnem položaju ter o poslovanju investicijskih skladov, ki jih upravlja:

- s predložitvijo vlagateljem in z javno objavo prospekta za javno ponudbo investicijskih kuponov vzajemnega sklada oz. delnic investicijske družbe in izvlečka prospekta,
- z javno objavo revidiranega letnega poročila investicijskega sklada in polletnega poročila investicijskega sklada in povzetka teh poročil,
- z rednim javnim objavljanjem vseh poslovnih dogodkov, ki bi lahko pomembneje vplivali na ceno investicijskih kuponov vzajemnega sklada oz. na ceno delnic investicijske družbe,
- z javno objavo podatkov o vrsti in sestavi naložb investicijskega sklada,
- z javno objavo podatkov o vrednosti enote premoženja vzajemnega sklada oz. o čisti vrednosti sredstev na delnico investicijske družbe oz. o knjigovodski vrednosti in tržni ceni delnice investicijske družbe,
- z javno objavo obvestila o prekinitvi pogodbe, sklenjene s skrbnikom in sklenitvi pogodbe z drugim skrbnikom.

Poročanje Agenciji za trg vrednostnih papirjev (ATVP)

DZU mora na obrazcu DZU/NP/M mesečno poročati ATVP o dejstvih in dogodkih, povezanih s poslovanjem DZU in investicijskih skladov, ki so nastopili v preteklem mesecu. Poroča o:

- spremembah podatkov, ki so bili vpisani v sodni register,
- sejah nadzornega sveta in skupščinah,
- sklepih ustanovitelja oz. skupščine DZU,
- spremembi statuta oz. akta o ustanovitvi,
- sklenitvi, spremembi oz. prenehanju pogodbe s KDD ali BPH,
- spremembah načrta o obvladovanju tveganj.

DZU mora prvi naslednji delovni dan po zadnjem dnevu obračunskega obdobja poročati Agenciji o vrednosti in spremembi vrednosti enote premoženja vzajemnega sklada po stanju na obračunski dan na obrazcu VS/VEP.

DZU mora mesečno najpozneje do osmega dne v mesecu poročati ATVP o posameznem investicijskem skladu za pretekli mesec. Poroča o (Sklep o poročanju ATVP o poslovanju investicijskih skladov in upravljanju finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev ter javni objavi podatkov in informacij o investicijskem skladu, 2004):

- agregatnem mesečnem prikazu strukture sredstev investicijskega sklada na obrazcu IS/M-1,
- bilanci stanja investicijskega sklada z dopolnilnimi podatki na obrazcu IS/M-BS.

Prav tako mora DZU ATVP najkasneje do osmega dne v mesecu za pretekli mesec sporočiti podatke in spremembe podatkov o vseh osebah, povezanih z DZU na obrazcu POV/DZU. Povezane osebe po ZISDU-1 so pravno samostojne osebe, ki so med seboj bodisi upravljavsko, kapitalsko bodisi drugačne povezane z namenom doseganja skupnih ciljev oz. da ima ena oseba možnost usmerjati ali vplivati na drugo osebo pri odločanju o financiranju in opravljanju poslovanja oz. da rezultati poslovanja ene osebe pomembno vplivajo na poslovanje druge osebe.

Podrobnejšo vsebino in način izdelave seznama fizičnih in pravnih oseb, ki se štejejo za povezane osebe z DZU, določa Sklep o podrobnejši vsebini in načinu izdelave seznama

povezanih oseb (Ur. l. RS, št. 80/03). Vsaka sprememba podatkov, ki je predmet vpisa v seznam, mora biti vpisana v seznamu takoj, ko je DZU izvedela ali bi morala izvedeti za spremembo. Seznam se hrani še deset let po prenehanju opravljanja dejavnosti DZU, podatki, ki se nanašajo na posamezno osebo, ki se šteje za z DZU povezano osebo, pa se izbrišejo iz seznama po desetih letih od prenehanja povezanosti osebe z DZU.

DZU mora četrtno najpozneje do osmega dne v mesecu aprilu, juliju, oktobru in januarju poročati ATVP o poslovnem izidu posameznega investicijskega sklada za obdobje od začetka poslovnega leta do konca zadnjega meseca pred mesecem poročanja na obrazcu IS/K-IPI. DZU, ki je pridobila dovoljenje Agencije za opravljanje storitev upravljanja finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev, mora poročati tudi o številu in vrsti dobro poučenih vlagateljev ter agregatni strukturi naložb finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev, katerih finančno premoženje DZU upravlja, na obrazcu DPV/K.

Agencija lahko od DZU kadarkoli zahteva, da ji ta pošlje podatke o posameznem investicijskem skladu za določeno preteklo obdobje. Podatki se nanašajo na prikaz strukture in spremembe naložb investicijskega sklada v vrednostne papirje, instrumente denarnega trga, enote premoženja oz. delnice investicijskih skladov, izvedene finančne instrumente.

DZU mora obvestiti Agencijo o težavah s plačilno sposobnostjo oz. plačilni nesposobnosti investicijskega sklada, ki ga upravlja, na obrazcu IS/L-1 najkasneje v roku 48 ur od nastopa težav s plačilno sposobnostjo oz. plačilne nesposobnosti.

5. NOTRANJA REVIZIJA DRUŽB ZA UPRAVLJANJE

Poslovodstvo potrebuje v zvezi z doseganjem ciljev poslovanja preiščeno in načrtno izbrane informacije o kakovosti delovanja poslovnega sistema. Notranjerevizijska služba je smiselna in utemeljena, ko podjetje doseže takšno raven razvoja, na kateri informacije, ki jih daje ustroj notranjih kontrol, poslovodstvu ne zagotavljajo več popolnega pregleda nad učinkovitostjo delovanja podjetja (Turk, 2000, str. 57).

Vodstva gospodarskih družb, kjer notranja revizija ni zakonsko predpisana, sama presodijo upravičenost uvedbe notranjerevizijske dejavnosti. Predpisov, ki urejajo področje notranjega revidiranja, je dovolj in prav to omogoča posameznim podjetjem, da na njihovi podlagi izdelajo svoje lastne predpise, priročnike in usmeritve, v katerih se kažejo tudi posebnosti funkcije notranjega revidiranja v skladu z značilnostmi podjetja ter njegovimi cilji. Notranjerevizijska služba mora namreč delovati v skladu s splošnimi zahtevami in pravili organizacije ter posebnimi pravili poslovodstva.

Notranja revizija v DZU ni zakonsko predpisana. Uvedba notranje revizije pa je obvezna za banke, zavarovalnice in borzno posredniške družbe. Pri vzpostavitvi in organizaciji notranje revizije se uprava družbe lahko zgleduje po notranji reviziji v bankah in smiselno uporablja določila Zakona o bančništvu. Notranji revizorji tako poročajo o rezultatih dela upravi in

nadzornemu svetu DZU trimesečno in ob zaključku poslovnega leta. Služba notranje revizije je organizirana kot samostojna organizacijska enota. Notranji revizorji tudi dosledno ugotavljajo skladnost izvajanja nalog s pooblastili, sprejetimi navodili po posameznih področjih poslovanja ter ne izvajajo operativnih del poslovanja.

Ker notranja revizija za DZU ni predpisana, lahko le-te kot smernice pri notranji reviziji uporabljajo določila, ki veljajo za borzno posredniške družbe oz. banke. Notranje revidiranje obsega:

- pregled in ocenjevanje primernosti in učinkovitosti sistemov notranjih kontrol,
- presojo izvajanja in učinkovitosti postopkov z obvladovanjem tveganj ter metodologij ocenjevanja tveganj,
- presojo sistema ocenjevanja kapitala DZU glede na njeno oceno tveganj,
- presojo zanesljivosti informacijskega sistema, vključno z elektronskim informacijskim sistemom,
- presojo točnosti in zanesljivosti računovodskih evidenc in finančnih poročil,
- preverjanje popolnosti, zanesljivosti in pravočasnosti poročanja v skladu s predpisi,
- preverjanje skladnosti ravnanja DZU s predpisi, internimi akti in ukrepi na njihovi podlagi,
- izvajanje posebnih preiskav.

Notranje revidiranje je pomemben del nadziranja poslovanja DZU in preko nje tudi investicijskega sklada. Notranji revizorji ocenjujejo, ali so postopki in struktura notranjih kontrol v skladu s politikami in postopki za doseg ciljev DZU, ali se uvaja sistematičen način obvladovanja tveganj, s katerim se izboljšujejo učinkovitost, kontrolni proces in proces upravljanja.

Glavna področja, ki predstavljajo največje tveganje v poslovanju DZU in so predmet notranjega revidiranja, se nanašajo na poslovanje investicijskih skladov in zajemajo:

- pregled delovanja, stanja in ustreznosti notranjih kontrol,
- vzpostavitev in delovanje sistema obvladovanja tveganj,
- pregled izvajanja določil o varnem in skrbnem poslovanju,
- pregled načina vodenja poslovnih knjig,
- pregled kvalitete informacijskega sistema,
- pregled pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil,
- pravilnost izračuna vrednosti enote premoženja (VEP),
- upravljanje portfeljskih naložb investicijskih skladov,
- preveritev delovanja notranjih kontrol v procesu obdelave vplačil in izplačil vzajemnih skladov,
- upravljanje z likvidnostjo investicijskih skladov,
- pregled kontrolnih postopkov, ki jih je DZU uvedla za nadzor nad kakovostjo storitev izvajalcev trženja vzajemnih skladov,
- pregled notranjega kontrolnega sistema v oddelku za spremljanje naložb,
- pregled delovnih procesov v oddelku za poročanje, obveščanje in evidence.

5.1. Ocena obvladovanja tveganj

DZU mora v skladu s 30. členom ZISDU-1 in Sklepom o podrobnejših pravilih o obvladovanju tveganj družbe za upravljanje (Ur. l. RS, št. 80/03) sprejeti Pravilnik o načrtu za obvladovanje tveganj. Načrt za obvladovanje tveganj obsega postopke za ugotavljanje in merjenje tveganj, ukrepe za obvladovanje tveganj in postopke za izvajanje teh ukrepov ter postopke za spremljanje izvajanja ukrepov za obvladovanje tveganj. Z zapisanimi postopki, organizacijo in načinom dela skuša obvladati različne vrste tveganj, ki izhajajo iz opravljanja dejavnosti upravljanja s premoženjem investicijskih skladov.

DZU je pri svojem poslovanju bolj izpostavljena operativnim oz. sistematičnim tveganjem, vzajemni sklad pa finančnim tveganjem.

Baselska komisija definira operativno tveganje kot tveganje izgube zaradi neprimernih ali nedelujočih notranjih procesov, ljudi in sistemov ali zaradi zunanjih dejavnikov. Omenja tveganja, ki izvirajo iz napak zaposlenih, tveganja tožb, kaznivih dejanj s strani zunanjih ali notranjih oseb, fizičnega poškodovanja in uničenja opreme ali drugega premoženja družbe in tveganja izgube podatkov. V današnjem poslovanju finančnih institucij pa so nedvomno ključen dejavnik uspešnosti tudi tveganje tehnologije.

Prvi poskus vključitve in ovrednotenja operativnih tveganj v izračun celotnega tveganja finančne institucije in zavarovanja pred temi dejavniki z vidika kapitalske ustreznosti je bil vključen v drugem baselskem sporazumu. Po baselskem vzoru je večina regulatorjev držav članic v skladu z UCITS izdelala svoja merila za izračun kapitalske ustreznosti. Ta navadno sestojijo iz minimalnega obsega kapitala in variabilnega merila povečanja kapitala v povezavi z obsegom sredstev v upravljanju.

DZU se v povezavi z upravljanjem vzajemnih skladov sooča predvsem z naslednjimi vrstami operativnih in sistematičnih tveganj:

- tveganja, ki izhajajo iz kapitalske neustreznosti oz. nepravilnega izračuna le-te,
- tveganja v povezavi z napakami pri trgovanju,
- tveganja v povezavi z napakami pri poravnavi,
- tveganja, ki so posledica napak pri obveščanju javnosti,
- tveganja v povezavi z delovanjem informacijskega sistema in nepooblaščenega vstopa v sistem,
- tveganja kršitve predpisov,
- tveganja v povezavi z izpolnjevanjem zakonskih predpisov in omejitev, ki se nanašajo na naložbe investicijskih skladov,
- tveganja, ki izhajajo iz varovanja zaupnih podatkov in notranjih informacij,
- tveganja v povezavi s konflikti interesov,
- tveganja, ki izhajajo iz prekoračitve pooblastil zaposlenih,
- tveganja v povezavi s človeškimi viri (kadrovanje),
- strateška tveganja, med katerimi je najbolj pomembno tveganje izgube ugleda družbe,

- tveganja tretjih oseb na primer poslovnih partnerjev.

Zelo pomemben vidik poslovanja vzajemnih skladov je obvladovanje finančnih tveganj. Le-ta vplivajo na donosnost sklada, varnost njegovih naložb in tveganje vlagateljev, ki vlagajo svoje premoženje v sklad.

Na finančnem trgu ločimo več vrst tveganj, kot so (Prohaska, 1999, str 188): tveganje spremembe obrestne mere, kreditno tveganje, tržno tveganje, tveganje inflacije, tveganje odpoklica, tveganje likvidnosti, valutno tveganje, državno tveganje.

Tveganja, ki jim je pri svojem delovanju podvržen investicijski sklad, so predvsem tista, ki so povezana z naložbami sklada:

- **naložbeno tveganje** je tveganje, da bo čista vrednost sredstev sklada nihala zaradi nihanja vrednosti njegovih naložb na organiziranih trgih vrednostnih papirjev. Naložbeno tveganje predstavlja tveganje prevelikega nihanja donosnosti investicijskega sklada. Je tveganje, da bo dejanska donosnost investicijskega sklada v določenem obdobju nižja od pričakovane oz. nižja ali drugačna od gibanja primerljivega indeksa ali naložbe.
- **valutno tveganje** je tveganje spremembe vrednosti naložb vzajemnega sklada, ki niso vezane na domačo valuto, zaradi nihanja deviznih tečajev v primerjavi s slovenskim tolarjem.
- **likvidnostno tveganje** je tveganje, ki je posledica spremembe razmer na trgih vrednostnih papirjev, ki lahko vplivajo na povpraševanje po vrednostnih papirjih. Nastopi takrat, kadar vzajemni sklad zaradi morebitnih velikih izplačil enot premoženja vlagateljem lahko zagotovi denarna sredstva le na način, da svoje posamezne naložbe proda po zelo neugodni ceni in na ta način pomembneje zmanjša svojo donosnost oz. vrednost premoženja. Likvidnostno tveganje nastopi takrat, kadar je: razlika med nakupno in prodajno ceno (*angl. bid – ask spread*) visoka, število dni trgovanja glede na vse dneve trgovanja v letu majhno, letni obrat na borzi nizek oz. je ustvarjeni povprečni vrednostno merjen dnevni promet nizek, odstotek delnic (*angl. Free Float*) v celotni izdaji delnic, ki so v prostem obtoku in s tem na voljo za trgovanje, nizek, se na primer zaradi koncentracije zmanjša likvidnost posamezne naložbe ali celotna likvidnost trga, merjeno z vrednostnim upadom celotnega prometa na posamezni borzi.
- **obrestno tveganje** je tveganje spreminjanja cen dolžniških vrednostnih papirjev zaradi spremembe obrestne mere na trgu kapitala. Glede na to, da se cena navadnih obveznic spreminja s spreminjanjem tržnih obrestnih mer, obstaja tveganje, da bo cena obveznic v portfelju investicijskega sklada upadla, če se dvigne zahtevana obrestna mera.
- **tveganje spremembe kreditne bonitete izdajatelja** je tveganje, da nekateri izdajatelji vrednostnih papirjev ne bodo mogli poplačati svojih obveznosti. Nadalje je lahko izdajatelj podvržen pomembnejšim spremembam v svojem finančnem stanju, ki lahko znižajo kreditno boniteto izdajatelja, kar lahko pripelje do večje cenovne občutljivosti vrednostnega papirja in s tem tudi investicijskega sklada. Sprememba v kvaliteti bonitetne ocene izdajatelja lahko vpliva tudi na zmanjšanje likvidnosti vrednostnega papirja, zaradi česar ga je težje prodati.

Poleg omenjenih tveganj, s katerimi se srečujejo finančne institucije, so vzajemni skladi izpostavljeni še naslednjim tveganjem:

- **tveganje neizpolnitve obveznosti** ali tveganje poravnave. V primeru poslovanja s poslovnimi partnerji sklada je tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila svojih obveznosti v pogodbeno določenem roku ali obsegu, ali da obveznosti ne bo nikoli izpolnila.
- **tveganje skrbništva** je tveganje spremembe vrednosti naložb investicijskega sklada in spremembe varnosti poslovanja, ki bi izhajalo iz napak skrbnika pri opravljanju skrbniških storitev.
- **tveganje, ki izhaja iz koncentracije naložb** na geografsko omejenem območju ali v določeno panogo. To tveganje nastane pri oblikovanju specializiranega vzajemnega sklada, katerega naložbe bodo usmerjene na določeno območje oz. v določeno panogo.

Vzajemni skladi so tudi tipičen finančni posrednik, pri katerem se pojavi problem agenta. Vlagatelji želijo za svoje premoženje maksimirati pričakovano donosnost ob sprejemljivem tveganju, medtem ko je cilj upraviteljev predvsem maksimirati dobiček DZU, zato ni nujno, da bodo delovali v najboljšem interesu vlagateljev (Brdar Turk, 2005).

Baselska komisija je leta 2001 opredelila upravljanje s tveganji v finančnih institucijah kot štiristopenjski proces:

1. identifikacija dejavnikov tveganja in njihova razvrstitev v eno od naslednjih kategorij: tržno, kreditno, opcijsko in drugo tveganje; vsaka od kategorij obsega nekaj podkategorij,
2. ocena vpliva dejavnika tveganja z uporabo empiričnih podatkov in ekonometričnih modelov,
3. merjenje in poročanje o tveganjih v rednih časovnih presledkih,
4. nadzor nad tveganji s strani najvišjih poslovodnih delavcev.

Za obvladovanje tveganj investicijskih skladov skrbi **DZU**, in sicer s sledečimi ukrepi (ZDU – GIZ, 2003):

- Dnevno preverja, če pogodbeni partnerji, ki z družbo poslovno sodelujejo v zvezi s poslovanjem investicijskih skladov, svoje obveznosti izvajajo v pogodbenih in zakonskih rokih. Vodi evidenco plačil za posamezno stranko in tako vodi evidenco o plačilni disciplini oz. kakovosti in ustreznosti izpolnitve obveznosti. S tem se zmanjša **tvegaje neizpolnitve obveznosti**.
- Skrbi, da je dosežena dovolj visoka stopnja razpršitve naložb, da se odpravi večina nesistematičnega naložbenega tveganja investicijskega sklada. Da bi še zmanjšala **naložbeno tveganje**, za vsak investicijski sklad opredeli benchmark kot merilo tveganosti upravljanja premoženja. Benchmark mora v čim večji meri odražati naložbeno politiko investicijskega sklada. Pri upravljanju investicijskih skladov se tako zasleduje cilj, da se sistematično naložbeno tveganje nahaja v mejah dovoljenega odstopanja od sistematičnega tveganja benchmarka (primerljiv indeks ali naložba).
- Za **likvidnostno tveganje** skrbi tako, da izbira naložbe, ki so glede na velikost premoženja investicijskega sklada zadovoljivo likvidne ter zagotavlja zadosten obseg likvidnih sredstev v skladu s Sklepom ATVP o vrsti in obsegu dodatnih likvidnih sredstev vzajemnega sklada.

- Obvladovanje **valutnega tveganja** se izvaja preko ustrezne razpršitve v vrednostne papirje, ki so nominirani v različnih valutah.
- Med samim poslovanjem skrbniške banke periodično preverja njeno poslovanje ter s tem zmanjša **tveganje skrbništva**.
- Da bi DZU kar najbolj znižala **tveganje dolžniških vrednostnih papirjev**, se poslužuje spreminjanja povprečnega časa dospelosti dolžniških vrednostnih papirjev ter preusmeritve v papirje z drugačno kuponsko obrestno mero glede na gibanje obrestnih mer na trgu. Skrbi tudi, da sklad vlaga v vrednostne papirje z dovolj visoko bonitetno oceno izdajatelja in se v primeru spremembe ocene ustrezno ukrepa.

5.2. Pregled stanja in delovanja sistema notranjih kontrol

Pri notranjih kontrolah gre za organizacijske ukrepe ter usklajeno delovanje postopkov in metod, ki so potrebni v vsakdanjem poslovanju podjetja, da so zagotovljene čim večja točnost, urejenost in učinkovitost v delovanju vseh delov podjetja.

Z delovanjem notranjih kontrol razumemo v poslovanje podjetja načrtno in sistematično vgrajene postopke in metode, ki zagotavljajo točnost, zanesljivost in popolnost evidenc ter izdelovanje pravih in resničnih računovodskih izkazov, omogočajo varovanje premoženja, preprečujejo in odkrivajo napake in prevare v delovanju podjetja ter zagotavljajo spoštovanje in izvajanje zakonov in načel, sprejetih v splošnih aktih podjetja v okviru njegove dogovorjene poslovne usmeritve, ki jo določajo lastniki kapitala (Menard, 1994).

Sistem notranjih kontrol izhaja iz zahteve po vzpostavitvi takšnega poslovanja DZU in skladov v upravljanju, ki bo zagotavljal:

- kvalitetno, tekoče, varno in nemoteno delovanje vseh področij delovanja družbe in njenih organizacijskih enot,
- tekoče ugotavljanje in obvladovanje tveganj DZU,
- tekoče ugotavljanje in obvladovanje tveganj skladov v upravljanju,
- skladnost izvajanja usmeritev, ciljev, nalog in postopkov na vseh področjih delovanja družbe in njenih organizacijskih enot.

DZU mora pri delovanju sistema notranjih kontrol upoštevati enotne standarde kontroliranja:

- časovni standard oz. pravočasnost izvedbe,
- kakovostni standard oz. načrtovane ravni kakovosti izvedbe,
- kvantitativni standard oz. doseganje načrtovanih obsegov ali kvantitativnih kazalcev poslovanja,
- stroškovni standard oz. doseganje kvantitete in kvalitete v časovno določenih terminih v okviru načrtovane porabe sredstev in ostalih resursov.

Ključna področja sistema notranje kontrole so tista, ki onemogočajo napake, ki so posledica sistematičnih, operativnih in finančnih tveganj. Sistem notranjih kontrol pokriva naslednja ključna področja poslovanja DZU.

Vplačilo investicijskih kuponov⁶

Pred prvim vplačilom v vzajemni sklad je vlagatelj dolžan izpolniti pristopno izjavo, ki jo pooblaščen agenti posredujejo na sedež DZU. Denarna sredstva mora vplačati na denarni račun vzajemnega sklada na način, predpisan s pristopno izjavo in opredeljen v pravilih upravljanja. Vlagatelj lahko vplača investicijski kupon vzajemnega sklada samo v denarju in po neznani vrednosti. Če vplačana sredstva prispejo na račun vzajemnega sklada do določene ure, npr. do 7. ure, bodo preračunana v enote premoženja po nakupni vrednosti enote premoženja investicijskega kupona, ki bo izračunana naslednji delovni dan po stanju na obračunski dan (T). Sredstva, ki prispejo na račun vzajemnega sklada po tej uri, se v enote premoženja preračunajo po nakupni vrednosti enote premoženja, izračunani dva delovna dneva kasneje oz. na obračunski dan (T+1).

Referent v zalednem oddelku preveri skladnost podatkov, vpisanih na pristopni izjavi, s priloženimi fotokopijami osebnih dokumentov ter preveri, če so priloženi vsi potrebni dokumenti. Referent pri tem upošteva določila Pravilnika o identifikaciji, ki ga sprejme uprava na podlagi Zakona o preprečevanju pranja denarja-1 Ur. l. (v nadaljevanju ZPPDen-1).

Omenjeni pravilnik določa:

- pooblaščenca in odgovorno osebo za preprečevanje pranja denarja in njegove naloge ter njegovo izobraževanje,
- osebe, ki so zadolžene za identifikacijo strank ter postopke, ki jih je potrebno opraviti v zvezi z identifikacijo,
- izvajalce notranje kontrole in njihove naloge,
- transakcije, ki jih je potrebno sporočiti Uradu za preprečevanje pranja denarja in način poročanja,
- načine pridobivanja podatkov o strankah, hranjenja in varovanja podatkov o transakcijah ter vodenje ustreznih evidenc.

Pravilno izpolnjeno pristopno izjavo vnese v računalniški sistem. Drugi referent izvede kontrolo vnesenih pristopnih izjav. Na osnovi ugotovljenih prilivov na transakcijski račun vzajemnega sklada se izdelajo obračuni vplačil. Po izdelanih obračunih se izvede še dodatna kontrola obračunov z izpiski prilivov za ta obračunski dan.

Izplačilo investicijskih kuponov⁷

Na osnovi naročila za prodajo investicijskih kuponov referent v zaledni pisarni preveri število enot premoženja v lasti imetnika, ki je podal naročilo za prodajo investicijskih kuponov in številko računa, kamor se sredstva nakazujejo. Pravilno izpolnjena naročila in pregledana naročila vnese v računalniški sistem ter kontrolo potrdi s podpisom na obrazcu. Notranji kontrolor pregleda izdelane obračune, jih s podpisom potrdi in pripravi naloge za plačilo, ki jih posreduje referentu za plačilni promet.

⁶ Vprašalnik za ovrednotenje sistema notranjih kontrol pri vplačilu investicijskih kuponov VS je v Prilogi 4.

⁷ Vprašalnik za vrednotenje sistema notranjih kontrol pri izplačilu investicijskih kuponov VS je v Prilogi 5.

Referent za plačilni promet ponovno preveri, ali so podatki na obračunu točni in ali je številka računa, kamor se nakazujejo sredstva, skladna s številko na prodajnem naročilu ter naloge vnese v sistem za plačevanje. Izplačila pošlje v podpisovanje banki skrbnici, pri kateri ima sklad odprt račun, ki jih dokončno potrdi.

Nakup/prodaja vrednostnih papirjev⁸

Odločitve o nakupu/prodaji vrednostnih papirjev oz. drugih finančnih instrumentov sprejme upravljavec na podlagi naložbene politike, opredeljene v prospektu, in usmeritev, sprejetih na sestankih s članom uprave, pristojnim za področje upravljanja naložb in naložbenimi priporočili analitikov.

Upravljavec vzajemnega sklada odda naročilo za nakup/prodajo določenega vrednostnega papirja v predpisani obliki in preveri, ali je naročilo v skladu z zakonskimi določili o strukturi naložb vzajemnega sklada oz. s pravili upravljanja vzajemnega sklada. Šele nato ga posreduje borznemu posredniku.

Zaledna služba v izogib napak pri trgovanju in napak pri poravnavi spremlja in preverja postopek naročanja nakupov in prodaj ter primerja uradne obračune nakupov in prodaj vrednostnih papirjev, ki jih prejem od BPH z danimi naročili s strani DZU. Kontrolirajo se vsi bistveni elementi: vrsta vrednostnega papirja, količina in cena. Preveri tudi vrste in zneske provizij. Kontrolo potrdi s svojim podpisom na obračunu.

Podpisane obračune zaledna služba posreduje referentu za plačilni promet, ki vodi evidenco prilivov/odlivov iz posebnega računa vzajemnega sklada. Referent kontrolira skladnost priliva na posebni račun vzajemnega sklada z zneskom iz obračuna. Obveznosti do BPH na podlagi podpisanih obračunov pred dnevom zapadlosti vnese v plačilni sistem. Na podlagi sklenjenih poslov tudi dnevno izdeluje načrt likvidnih sredstev. Vse odlive s posebnega računa vzajemnega sklada mora potrditi tudi banka skrbnica.

Kontrola skladnosti strukture portfelja in obvladovanje tveganj vzajemnega sklada

Kontrolo strukture portfelja opravlja upravljavec vzajemnega sklada oz. druga oseba pooblaščenca z njegove strani, na osnovi izpisov iz računalniške evidence. Pred sklenitvijo določenega posla notranja kontrola preveri, ali bi bile zaradi sklenjenega posla presežene omejitve določene z zakonom oz. prospektom investicijskega sklada. Kontrolo vrši tako:

- izračuna, kolikšen znesek predstavlja pet odstotkov oz. deset odstotkov vseh sredstev sklada,
- preveri, ali naložbe v vrednostne papirje posameznega izdajatelja ne presegajo deset odstotkov vzajemnega sklada oz. pet odstotkov sklada, če gre za osebe, povezane s DZU, pri čemer se za naložbe smatrajo tudi depoziti,
- preveri, kakšen delež sredstev vzajemnega sklada predstavljajo vrednostni papirji, ki kotirajo na organiziranem trgu in kakšnega tisti, ki ne,
- preveri, kolikšen je delež domačih oz. tujih delnic v vseh naložbah v delnice,

⁸ Vprašalnik za vrednotenje sistema notranjih kontrol pri nakupu/prodaji vrednostnih papirjev za račun VS je v Prilogi 6.

- preveri, ali naložbe v enote premoženja oz. delnice investicijskih skladov ne presegajo določenega odstotka sredstev sklada,
- preveri, da dodatna likvidna sredstva ne presegajo 20 odstotkov sredstev sklada.

Zaledna služba izvaja tudi sistematičen nadzor nad posameznimi in vsemi naložbami investicijskih skladov ter spremlja naložbe z vidika obvladovanja tveganj (izpostavljenost po trgih, glede na valuto, izdajatelja...).

Enkrat mesečno oz. na poziv DZU preveri tudi stanje vrednostnih papirjev na podlagi izpisa stanja na računu vrednostnih papirjev v KDD. Notranji kontrolor opravi kontrolo stanja posameznih vrednostnih papirjev, tako da dobljene podatke primerja s stanjem iz računalniške evidence.

Kontrola prilivov od dividend in drugih prihodkov vzajemnega sklada

Prilivi iz naslova prihodkov (dividend/obresti) se spremljajo na osnovi prilivov na tolarski ali devizni račun sklada, odprtem pri skrbniku sklada. Kontrola se vrši na podlagi potrdila oz. obračuna izplačnika dividend/zapadlih kuponov obveznic.

Kontrola izračuna vrednosti enote premoženja

Pogodbeni partner, ki opravlja administrativne storitve na podlagi prejetih in ustrezno podpisanih dokumentov, knjiži poslovne dogodke. Notranji kontrolor oz. druga pooblaščen oseba opravi kontrolo pravilnega vnosa tečajev in pravilnega knjiženja poslovnih dogodkov, kar potrdi s svojim podpisom na dokumentih. Preveri, ali so bila vsa prevrednotenja naložb izvedena na pravičen način. Prav tako preveri zapadanje vrednostnih papirjev v okviru obračunskega dne. Uskladi realizirane transakcije znotraj obračunskega dne z upravljavcem v vseh bistvenih podatkih. Vodja oddelka računovodstva ali od njega pooblaščen oseba oz. podpisnik obrazca VS/VEP izvede logično kontrolo glede gibanja vrednosti enote premoženja in gibanja tečajev vrednostnih papirjev, ki so v portfelju vzajemnega sklada. V primeru, da povečanje/zmanjšanje vrednosti enote premoženja ne izhaja samo iz prevrednotenja naložb na dnevne vrednosti tečajev naložb (borzni tečaj, devizni tečaj), preveri prihodke oz. odhodke, ki so neposredno vplivali na povečanje/zmanjšanje vrednosti enote premoženja. Vodja oddelka računovodstva ali od njega pooblaščen oseba dnevno preveri sporočila Ljubljanske borze, posredovana preko sistema SeoNet, ki bi lahko vplivala na izkazovanje postavk v računovodskih izkazih na obračunski dan.

Varovanje notranjih informacij ter poslovnih skrivnosti

Varovanje zaupnih podatkov ter postopke in ukrepe za njihovo varovanje ureja Pravilnik o ravnanju zaposlenih, ki ga sprejme uprava DZU in se uporablja tudi pri poslovanju v zvezi z vzajemnim skladom. Tu so opredeljeni podatki in informacije, ki se štejejo kot zaupni; opredeljen je tudi način njihovega varovanja.

Na podlagi Pravilnika o trgovanju zaposlenih v DZU so vsi zaposleni v dolžni poročati o poslih z vrednostnimi papirji na posebnih obrazcih, ki so podlaga za izdelavo poročila, ki ga mesečno dobi v pregled uprava družbe.

V skladu s Pravilnikom o notranji organizaciji se sektorji oz. oddelki nahajajo v ločenih prostorih, s čimer se zagotavlja prostorska in funkcionalna ločitev organizacijskih enot in delovnih mest, kar omogoča omejevanje konflikta interesov med vlagatelji v vzajemne sklade, DZU in zaposlenimi ter varovanje zaupnih podatkov. Pravilnik določa tudi nivoje dostopa posameznih oseb do določenih podatkov ter ravni pravic glede vpogleda, vnosa in sprememb podatkov.

Fizično varovanje poslovne stavbe ter zaupnih podatkov pa določa Pravilnik o metodah tehničnega in fizičnega varovanja.

Tehnološka opremljenost

DZU mora za vodenje knjig vzajemnega sklada uporabljati programski paket, za katerega je bilo s strani preizkušenega revizorja informacijskih sistemov izdano mnenje, da je skladen z veljavnimi predpisi s področja vodenja poslovnih knjig in sestavljanja poslovnih poročil oz. mora tako potrdilo imeti za informacijski sistem podjetje, na katerega je DZU prenesla administrativne storitve.

V DZU je tehnološka osnova informacijskega sistema lokalno računalniško omrežje s povezavami do zunanjih računalniških omrežij. Lokalno računalniško omrežje je opremljeno s PC strežniki in PC delovnimi postajami. Delovne postaje so vse opremljene z operacijskim sistemom Microsoft Windows XP. Postaje so namensko dodeljene uporabnikom in skladno s tem opremljene z ustrežno programsko opremo. Redno se izdelujejo varnostne kopije podatkov na strežnikih. Periodično se varnostne kopije odlagajo za določeno obdobje ali trajno.

Strežniški sistem in komunikacijska oprema so nameščeni v posebnem sistemskem prostoru, do katerega imajo dostop samo pooblašcene osebe. Vsi strežniki in postaje so varovani s protivirusno programsko opremo. Povezave z zunanjimi omrežji so z usmerjevalniki omejene za določen namen. Povezava v internet je varovana s požarnim zidom. Strežnik elektronske pošte je dodatno protivirusno varovan, opremljen pa je tudi s programsko opremo za nadzor neželenih sporočil.

Dostopi uporabnikov do podatkov v omrežju so varovani na nivoju operacijskih sistemov, podatkovnih strežnikov in programov. Posameznim zaposlenim so nivoji dostopa dodeljeni na podlagi delovnih obveznosti, določenih s sistematizacijo. Vsak zaposleni ima uporabniško ime in geslo, ki se periodično spreminja.

5.3. Poročanje o reviziji in spremljanje v prihodnje

Po koncu revidiranja mora notranji revizor pripraviti in podpisati pisno poročilo. Poročilo vsebuje pojasnjenje področje revidiranja ter uporabljene metode in ugotovljene pomanjkljivosti. Vsebuje priporočila možnih izboljšav, priznane zadovoljive izvedbe in popravljalne ukrepe. Poročilo lahko predlaga načine popravljanja ali izboljšanja izvedbe kot napotilo za poslovodstvo pri doseganju zelenih izidov (Standardi strokovnega ravnanja pri revidiranju, str. 156).

Čeprav se oblika in vsebina končnega poročanja o poslu lahko razlikujeta glede na organizacijo in vrsto posla, vsebujeta najmanj namen, področje in izsledke posla. Ugotovitve v poročilu temeljijo na preverjenih dejstvih in dokazih, ki so zbrani v revizorjevem delovnem gradivu.

Prejemnik končnih poročil je uprava DZU, poslovodstvo družbe, vodstvo revidiranih organizacijskih enot ter osebe, pristojne za odpravo pomanjkljivosti.

Revizija pa se ne koča s poročilom, temveč je potrebno spremljati uresničevanje danih priporočil. Notranji revizorji izvajajo postopek spremljanja, da bi ugotovili, ali so predlogi in priporočila za odpravo pomanjkljivosti učinkovito in pravočasno upoštevani. V ta namen lahko notranji revizor od poslovodstva zahteva odgovor na priporočila zajeta v poročilu ter ta odgovor ovrednoti.

6. SKLEP

V svetu, kjer so edina stalnica spremembe, se podjetja vse bolj zavedajo tveganj, ki so jim izpostavljeni. Ravnanje s tveganjem je ključna naloga posloводства, ki zagotovi vzpostavitev postopkov ravnanja s tveganjem.

DZU so izpostavljene številnim tveganjem, povezanimi s poslovanjem same družbe kot upravljavca in s poslovanjem sklada. Samo izpolnjevanje zakonskih določil, ki jih DZU narekuje ZISDU-1 in sklepi ATVP, za družbo še ne pomeni zadostne višine obvladovanja tveganj in varnosti poslovanja. To še posebej velja za vzajemne sklade, ki večino svojih naložb vlagajo na svetovne trge, kjer so finančni trgi veliko bolj razviti in omogočajo vlaganje v najrazličnejše finančne instrumente. DZU mora zato ves čas prilagajati sistem notranjih kontrol, naloga notranjega revizorja pa je, da ga ovrednoti.

Organizacija službe notranje revizije je odvisna od velikosti, organizacijskega ustroja družbe, dejavnosti, poslovne naravnosti v državi in tujini ter od zavzetosti za razvijanje dejavnosti revidiranja. Čeprav notranja revizija DZU ni zakonsko predpisana, menim, da je predvsem v večjih DZU, ki imajo poslovne enote, večje število oddelkov in investicijskih skladov, notranja revizija potreben organ. Seveda pa mora biti služba notranje revizije neodvisna, saj je tako lahko ostane nepristranska.

V današnjem svetu se je za ohranitev zaupanja v finančne posrednike potrebno zelo potruditi, saj vsak škandal zelo omaje zaupanje potencialnih ali obstoječih investitorjev. V vzajemne sklade vlaga veliko malih investitorjev, ki jim je pomembna vrednota varnost njihove naložbe. Zato je potrebno preprečiti, da bi upravljavci v želji po visokih donosih sklada, denar varčevalcev nalagali v zelo tvegane in neustrezno zavarovane naložbe.

Notranji revizor ima nadzorno vlogo za ugotovitev, ali so postopki ravnanja s tveganjem vzpostavljeni, ustrezni in uspešni. V svojem poročilu za upravo družbe pripravi pregled pomembnejših ugotovitev na posameznem področju poslovanja, ki upravi omogoči lažje identificiranje in omejevanje tveganj ter sprejem ustreznih ukrepov. Izvrševanje priporočil notranje revizije pa prispeva k izboljšanju poslovanja in omejevanju tveganj.

Naloge v revizijski stroki so se v zadnjih letih zelo spremenile, saj so postale obsežnejše in predvsem zahtevnejše. Notranja revizija postaja organ, ki je vključen ne samo v nadzor, ampak tudi v svetovanje o izvajanju ukrepov za zmanjševanje tveganja, ter sodeluje pri procesu uvajanja novih produktov za obvladovanje tveganj. Pripomore pa tudi k zvišanju zavesti posloводства o pomembnosti prepoznavanja in upravljanja s tveganji v podjetju.

LITERATURA

1. Bogle John C.: Bogle on Mutual Funds. Burr Ridge : Irwin, 1994. 320 str.
2. Brdar Turk Aleksandra: Upravljanje s tveganji v družbah za upravljanje in vzajemnih skladih. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 87 str..
3. Chambers Andrew D., Selim Georges M., Vinten Gerald: Internal Auditing. London : Pitman Publishing, 1993. 439 str.
4. Kodrič Sandi: Kako tvegan je vaš sklad. Moje finance, Ljubljana, 2004, 6, str. 36-39.
5. Kolar Milojka: Naloge notranjerevizijske službe v zavarovalnici. Posvetovanje Ribno pri Bledu. Ribno pri Bledu : Slovenski inštitut za revizijo, 2001. 21 str.
6. Koletnik Franc: Raziskovanje in dosežki v reviziji. Maribor : Ekonomsko poslovna fakulteta, 1997. 169 str.
7. Komar Jadek Dagmar: Vloga in pomen službe notranjega revidiranja. Pravna praksa, Ljubljana, 2001, 1, str. 4-6.
8. Lavrič Anja: podobnosti in razlike med zunanjo in notranjo revizijo. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 47 str.
9. Menard Vera et al.: Revidiranje notranjih kontrol podjetja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1994. 122 str.
10. Mikuš Jasna: Vključenost in delovanje notranje revizije v poslovnem sistemu. Revizor, Ljubljana, 1997, 7/8, str. 7-33.
11. Mohorič Zobec Nataša: Notranje revidiranje obvladovanja tveganja ugleda podjetja. Zbornik referatov. Ribno pri Bledu : Slovenski inštitut za revizijo, 2001, str. 59-75.
12. Primožič Petra: Ozaveščenost poslovodstva glede pomena notranje revizije. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 44 str.
13. Prohaska Zdenko: Finančni trgi. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 205 str.
14. Nidorfer Matjaž: Naivnih vlagateljev še ni srečala pamet. Moje finance, Ljubljana, 2005, 3, str. 56-57.
15. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija I: Denar, finančne institucije in denarna politika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 380 str.
16. Taylor H. Donald, Glezen G. William: Revidiranje: Zasnove in postopki. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1996. 1078 str.
17. Turk Ivan et al.: Notranje revidiranje poslovanja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1994. 282 str.
18. Turk Metka: Ozaveščenost poslovodstva glede pomena notranjerevizijske službe v bankah. Revizor, Ljubljana, 2000, 2, str. 53-61.
19. Vidovič Zdenka: Strokovna pravila pri delovanju notranjega revizorja v javnem sektorju, Zbornik referatov. Ribno pri Bledu : Slovenski inštitut za revizijo, 2001, str. 13-49.

VIRI

1. Agencija za trg vrednostnih papirjev. [URL: <http://www.a-tvp.si>], 24.7.2005.
2. A Statement of Basic Auditing Concepts. Sarasota, Florida : Committee on Basic Auditing Concepts: American Accounting Association, 1973. 58 str.
3. Direktiva Evropske komisije 85/611/EEC z dne 20.12.1985 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o kolektivnih naložbenih podjetjih za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje (KNPVP) – uradno prečiščeno in dopolnjeno besedilo. Bruselj : Office for Official Publications of the European Communities, 2002, 44 str.
4. Direktiva evropskega parlamenta in Sveta 2001/107/EC z dne 21.1.2002. Official Journal of the European Communities, Bruselj, Evropska komisija, 2002, 41, str. 35-42.
5. Direktiva evropskega parlamenta in Sveta 2001/108/EC z dne 21.1.2002. Official Journal of the European Communities, Bruselj, Evropska komisija, 2002, 41, str. 20-34.
6. Finančni trg. Ljubljana : Banka Slovenije, Finančna statistika. 30 str. [URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/financni_trgi/ft_2005_06.pdf] , junij 2005.
7. Kodeks notranjerevizijskih načel. Ljubljana: Inštitut za revizijo, 1998.
8. Kodeks poklicne etike notranjega revizorja. Ljubljana: Inštitut za revizijo, 1998.
9. Kodeks poslovanja članic ZDU GIZ. [URL: <http://www.zdu-giz.si/kodeks.html>], 1998.
10. Mednarodni revizijski standardi. Ljubljana : Mednarodno združenje računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Slovenski inštitut za revizijo, 1994.
11. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001.
12. Mutual Fund Fact Book. Washington, DC : Investment Company Institute, 2000. 129 str.
13. Predlog za razvrščanje skladov glede na tveganost naložbene politike. Ljubljana : ZDU – GIZ, 2003. 6 str.
14. Preizkušanje notranjih kontrol v DZU. Interno gradivo DZU, 2004.
15. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001.
16. Sklep o kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojih ter dokumentaciji (Uradni list RS, št. 80/03, 133/03, 106/04).
17. Sklep o podrobnejši vsebini in načinu izdelave seznama povezanih oseb (Uradni list RS, št. 80/03).
18. Sklep o podrobnejši vsebini in rokih objav pravnih in poslovnih dogodkov, povezanih s poslovanjem družbe za upravljanje in investicijskih skladov, ki jih upravlja (Uradni list RS, št. 80/03 in št 126/04).
19. Sklep o podrobnejši vsebini, načinu in rokih poročanja družbe za upravljanje oz. podružnice tuje družbe za upravljanje o dejstvih in okoliščinah, povezanih s poslovanjem družbe za upravljanje oz. podružnice tuje družbe za upravljanje in investicijskimi skladi (Uradni list RS, št. 126/04).
20. Sklep o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega oz. polletnega poročila investicijskega sklada (Uradni list RS, št. 80/03).

21. Sklep o podrobnejših pravilih za izračun kapitalske ustreznosti družbe za upravljanje, rokov, načinu in podrobnejši vsebini družbe za upravljanje Agenciji za trg vrednostnih papirjev o kapitalski ustreznosti ter podrobnejših pravilih o obvladovanju tveganj družb za upravljanje (Uradni list RS, št. 126/04).
22. Sklep o poročanju Agenciji za trg vrednostnih papirjev o poslovanju investicijskih skladov in upravljanju finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev ter javni objavi podatkov in informacij o investicijskem skladu (Uradni list RS, št. 126/04).
23. Sklep o poročanju in obveščanju javnosti o poslovanju investicijskih skladov (Uradni list RS, št. 16/96, 8/97, 56/97, 43/01).
24. Sklep o poročanju o obvladovanju tveganj v zvezi z naložbami investicijskega sklada (Uradni list RS, št. 133/03).
25. Spletni portal Vzajemci. [URL: <http://www.vzajemci.com>], 24.7.2005.
26. Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo. 2003.
27. Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (Uradni list RS, št. 110/02, 6/94).
28. Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-1) (Uradni list RS, št. 110/02, 73/03 , 32/04, 68/05).
29. Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 11/2001).
30. Zakon o trgu vrednostnih papirjev (Uradni list RS, št. 86/04).
31. Zelena knjiga o izboljšavi zakonodajnega okvira EU za investicijska sklade. Bruselj : Svet evropske unije, 2005.

PRILOGE

Priloga 1: Struktura slovenskega finančnega sistema

Bilančna vsota	2001		2002		2003		2004	
	v mio SIT	%	v mio SIT	%	v mio SIT	%	v mio SIT	%
Centralna banka	1141031	17,3	1601506	20,2	1677978	19,3	1620944	16,7
Denarne finančne institucije	395031	60,0	4623220	58,2	5099010	58,7	5677301	58,6
Nedearne finančne institucije	1492179	22,7	1719321	21,6	1907068	22,0	2381840	24,6
Zavarovalnice	336945	5,1	441051	5,6	522554	6,0	610594	6,3
Pozavarovalnice	54143	0,8	60632	0,8	66424	0,8	73832	0,8
Pokojninske družbe	6962	0,1	16651	0,2	31409	0,4	54239	0,6
Vzajemni pokojninski skladi	38655	0,6	38890	0,5	48755	0,6	72508	0,7
PIDI	548096	8,3	324052	4,1	131804	1,5	-	-
Investicijske družbe	-	-	138500	1,7	214259	2,5	289816	3,0
Vzajemni skladi	14686	0,2	55422	0,7	93118	1,1	210149	2,2
Borzno posredniške družbe	19936	0,3	22826	0,3	21459	0,2	23040	0,2
Drugi	472756	7,2	621297	7,8	777286	9,0	1047662	10,8
SKUPAJ	6587242	100	7944046	100	8684056	100	9680086	100

Vir: Finančni trg, 2005, 30 str..

Priloga 2: Bilanca stanja vzajemnega sklada

I.	SKUPAJ SREDSTVA
1.	DENARNA SREDSTVA
2.	KRATKOROČNI VREDNOSTNI PAPIRJI
2.1	Vrednostni papirji domačih izdajateljev
2.1.1	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem VP
2.1.1.1	- Državni vrednostni papirji
2.1.1.2	- Izvedeni finančni instrumenti
2.1.1.3	- Instrumenti denarnega trga
2.1.1.4	- Vrednostni papirji drugih izdajateljev
2.1.2	- Vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
2.1.2.1	- Državni vrednostni papirji
2.1.2.2	- Izvedeni finančni instrumenti
2.1.2.3	- Instrumenti denarnega trga
2.1.2.4	- Vrednostni papirji drugih izdajateljev
2.1.3	- Instrumenti denarnega trga, s katerimi se trguje na denarnem trgu
2.2	Vrednostni papirji tujih izdajateljev
2.2.1	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem trgu VP
2.2.1.1	- Državni vrednostni papirji
2.2.1.2	- Izvedeni finančni instrumenti
2.2.1.3	- Instrumenti denarnega trga
2.2.1.4	- Vrednostni papirji drugih izdajateljev
2.2.2	- Vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
2.2.2.1	- Državni vrednostni papirji
2.2.2.2	- Izvedeni finančni instrumenti
2.2.2.3	- Instrumenti denarnega trga
2.2.2.4	- Vrednostni papirji drugih izdajateljev
2.2.3	- Instrumenti denarnega trga, s katerimi se trguje na denarnem trgu
3.	DOLGOROČNI VREDNOSTNI PAPIRJI
3.1	Vrednostni papirji domačih izdajateljev
3.1.1	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem borznem trgu VP
3.1.1.1	- Delnice
3.1.1.2	- Obveznice
3.1.1.2.1	- Državne obveznice
3.1.1.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.1.1.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.1.1.3	- Drugi VP, s katerimi se trguje na organiziranem borznem trgu VP
3.1.2	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem prostem trgu VP
3.1.2.1	- Delnice
3.1.2.2	- Obveznice
3.1.2.2.1	- Državne obveznice
3.1.2.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.1.2.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.1.2.3	- Drugi VP, s katerimi se trguje na organiziranem prostem trgu VP
3.1.3	- Vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
3.1.3.1	- Delnice
3.1.3.2	- Obveznice
3.1.3.2.1	- Državne obveznice
3.1.3.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.1.3.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.1.3.3	- Drugi vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
3.2	Vrednostni papirji tujih izdajateljev
3.2.1	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem borznem trgu VP
3.2.1.1	- Delnice
3.2.1.2	- Obveznice
3.2.1.2.1	- Državne obveznice
3.2.1.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.2.1.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.2.1.3	- Drugi VP, s katerimi se trguje na organiziranem borznem trgu VP
3.2.2	- Vrednostni papirji, s katerimi se trguje na organiziranem prostem trgu VP
3.2.2.1	- Delnice
3.2.2.2	- Obveznice

3.2.2.2.1	- Državne obveznice
3.2.2.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.2.2.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.2.2.3	- Drugi VP, s katerimi se trguje na organiziranem prostem trgu VP
3.2.3	- Vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
3.2.3.1	- Delnice
3.2.3.2	- Obveznice
3.2.3.2.1	- Državne obveznice
3.2.3.2.2	- Obveznice mest, občin in podobne
3.2.3.2.3	- Obveznice gospodarskih družb
3.2.3.3	- Drugi vrednostni papirji, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu VP
4.	DANI DEPOZITI IN POSOJILA
4.1.	Dani kratkoročni depoziti
4.1.1	- Pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
4.1.2	- Pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
4.2	Kratkoročna posojila, dana za zavarovanje tečajnih tveganj
4.2.1	- Pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
4.2.2	- Pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
4.3	Dolgoročna posojila, dana za zavarovanje tečajnih tveganj
4.3.1	- pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
4.3.2	- pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
5.	TERJATVE
5.1	Terjatve za prodane oz. zapadle naložbe
5.2	Terjatve za prodane investicijske kupone
5.3	Terjatve do družbe za upravljanje
5.4	Terjatve do skrbnika
5.5	Terjatve za obresti in dividende
5.6	Druge terjatve iz poslovanja
6.	AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA

II.	SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV
1.	POSLOVNE OBVEZNOSTI
1.1	Obveznosti iz nakupa naložb
1.2	Obveznosti iz odkupa investicijskih kuponov
1.3	Obveznosti za vplačana in še ne konvertirana sredstva investitorjev
1.4	Obveznosti do družbe za upravljanje
1.5	Obveznosti do drugih oseb v zvezi s stroški upravljanja VS
1.6	Obveznosti do skrbnika
1.7	Obveznosti za obresti
1.8	Obveznosti do državnih in drugih inštitucij
1.9	Obveznosti za prejete predujme in varščine
1.10	Druge obveznosti
2.	FINANČNE OBVEZNOSTI
2.1	Najeta kratkoročna posojila
2.1.1	- pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
2.1.2	- pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
2.2	Najeta kratkoročna posojila, kot tehnike upravljanja s tečajnim tveganjem
2.2.1	- pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
2.2.2	- pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
2.3	Najeta dolgoročna posojila, kot tehnike upravljanja s tečajnim tveganjem
2.3.1	- pravnim osebam s sedežem v Republiki Sloveniji
2.3.2	- pravnim osebam s sedežem izven Republike Slovenije
3.	PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE
4.	REZERVACIJE
5.	ČISTI NEIZTRŽENI DOBIČKI PRI NALOŽBAH
6.	INVESTICIJSKI KUPONI
6.1	Vplačani investicijski kuponi
6.2	Prevrednotovalni popravek investicijskih kuponov
6.3	Preneseni čisti dobiček ali prenesena čista izguba iz prejšnjih obdobj
6.4	Nerazdeljeni čisti dobiček ali čista izguba obračunskega obdobja
	ZUNAJBILANČNE OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

Vir: Spletna stran ATVP, 2005.

Priloga 3: Izkaz poslovnega izida vzajemnega sklada

ZAP.ŠT.	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA INVESTICIJSKEGA SKLADA
1	2
A	PRIHODKI
1.	Prihodki od obresti
2.	Prihodki od dividend
3.	Iztrženi dobički pri naložbah
4.	Drugi finančni prihodki
5.	Drugi prihodki
B	ODHODKI
1.	Odhodki iz naslova stroškov poslovanja investicijskega sklada
1.1	Odhodki za upravljavsko provizijo družbi za upravljanje
1.2	Odhodki iz naslova stroškov za storitve KDD iz prvega odstavka 61. člena ZISDU-1
1.3	Odhodki iz naslova stroškov plačilnega prometa
1.4	Odhodki iz naslova stroškov revidiranja letnega poročila investicijskega sklada
1.5	Odhodki iz naslova stroškov obveščanja delničarjev oz. imetnikov investicijskih kuponov
1.6	Odhodki iz naslova stroškov v zvezi s sodnimi postopki družbe za upravljanje
1.7	Odhodki v zvezi z opravljanjem skrbniških storitev
1.7.1	Odhodki za provizijo skrbniku za opravljanje skrbniških storitev
1.7.2	Odhodki iz naslova stroškov hrambe in/ali vodenja računov vrednostnih papirjev IS
1.7.3	Odhodki iz naslova stroškov v zvezi s sodnimi postopki skrbnika
2.	Čiste neiztržene izgube pri naložbah
3.	Iztržene izgube pri naložbah
4.	Odhodki za oblikovanje rezervacij
5.	Odhodki iz naslova stroškov posredovanja pri nakupu in prodaji vrednostnih papirjev (transakcijski stroški)
5.1	Odhodki iz naslova plačil organizatorju trga
5.2	Odhodki iz naslova plačil borznemu posredniku
5.3	Odhodki iz naslova plačil klirinško depotni družbi
5.4	Odhodki iz naslova plačil skrbniku
5.5	Drugi odhodki iz naslova posredovanja pri nakupu in prodaji vrednostnih papirjev
6.	Odhodki za popravke vrednosti naložb
7.	Odhodki iz naslova obresti in ostalih stroškov zadolževanja za kredite
8.	Odhodki iz naslova davkov v zvezi s premoženjem IS oz. prometom s tem premoženjem
9.	Drugi finančni odhodki
10.	Drugi odhodki
C	DOBIČEK ALI IZGUBA OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (A-B)

Vir: Spletna stran ATVP, 2005.

Priloga 4: Vprašalnik za ovrednotenje sistema notranjih kontrol pri vplačilu investicijskih kuponov

KLJUČNA VPRAŠANJA	VREDNOTENJE (DA/NE)	VRSTA IN OBSEG PREIZKUSA
Ali so na vpisnem mestu na voljo pravila upravljanja in prospekt, ter letno in polletno poročilo vzajemnega sklada?		Pregled vpisnih mest.
Ali imajo osebe, ki tržijo vzajemne sklade potrdilo ZDU-GIZ o uspešno opravljenem preizkusu strokovnih znanj s področja trženja investicijskih skladov in prodaje investicijskih kuponov oz. delnic investicijskih skladov? Ali imajo dovolj znanja, da lahko ustrezno informirajo potencialne vlagatelje o pogojih vlaganja v vzajemne sklade?		Pregled potrdil o opravljenem preizkusu. Naključna preveritev znanja tržnikov.
Ali je na vpisnem mestu dovolj pristopnih izjav za pristop k določenemu skladu z vnaprej vtisnjeno številko, ter s priloženim izvlečkom prospekta vzajemnega sklada?		Preveritev evidenc.
Ali je pristopna izjava pravilno izpolnjena? Ali vsebuje: ime in priimek vlagatelja, naslov, št. Transakcijskega računa, davčno št., podatke o osebnem dokumentu, izjavo tržnika o opravljeni identifikaciji, podpis tržnika, podatki o vpisnem mestu in žig, ter podpis vlagatelja?		Preveritev podatkov na pristopni izjavi.
Ali so ustrezno izpolnjene pristopne izjave v roku posredovane na sedež družbe za upravljanje?		Pregled prejetih pristopnih izjav.
Ali vpisno mesto razpolaga s podatki o dnevni vrednosti enote premoženja (VEP)? Ali so podatki o VEP dnevno posredovani medijem? Ali so vpisna mesta ustrezno seznanjena z akcijami, družbe za upravljanje v zvezi s prodajo investicijskih kuponov?		Pregled obveščenosti vpisnih mest.
Ali je konverzija vplačanega zneska vlagatelja narejena na pravi obračunski dan in po ustreznem VEP-u? Ali je obračunana ustrezna vstopna provizija glede na znesek vplačila?		Primerjava vplačil in obračunov po dnevih.
Ali na podlagi vplačila vlagatelj prejme potrdilo o nakupu investicijskih kuponov vzajemnega sklada na katerem so podatki o vplačanem znesku, številu kupljenih enot premoženja določenega vzajemnega sklada, VEP-u po katerem so bile enote kupljene, ter skupnem številu enot?		Pregled potrdil o nakupu vrednosti enot premoženja.
Ali se vlagatelju na podlagi vplačila izda investicijski kupon, ki vsebuje: ime in sedež družbe za upravljanje, ime vzajemnega sklada, ime in priimek vlagatelja, stalno prebivališče in davčno številko, število enot premoženja na katere se glasi kupon, serijsko številko kupona, oznako, da je neprenosljiv na drugo osebo, pravice, ki izhajajo iz njega, kraj in datum izdaje, ter žig družbe za upravljanje in podpis odgovorne osebe?		Pregled izdanih investicijskih kuponov.
Ali se na podlagi preverjene rekapitulacije vplačil ter pristopnih izjav izda nalog za knjiženje? Ali se na osnovi vplačil enot premoženja poveča število enot premoženja in ali se novo število enot upošteva pri izračunu VEP?		Primerjava števila enot sklada med dvema obračunskima dnevoma glede na vplačila.
Ali je povečanje premoženje vzajemnega sklada iz naslova vplačil enot premoženja zmanjšano za morebitno vstopno provizijo in vzpostavljena obveznost do družbe za upravljanje?		Primerjava analitičnih kontov med dvema obračunskima dnevoma.

Vir: Interni vir družbe za upravljanje, 2005.

Priloga 5: Vprašalnik za ovrednotenje sistema notranjih kontrol pri izplačilu investicijskih kuponov

KLJUČNA VPRAŠANJA	VREDNOTENJE (DA/NE)	VRSTA IN OBSEG PREIZKUSA
Ali je zagotovljeno, da vpisna mesta razpolagajo z zadostnim številom obrazcev za izplačilo?		Pregled vpisnih mest.
Ali vpisna mesta pravočasno pošiljajo zahteve za izplačilo, da so le-te lahko obravnavane v roku?		Pregled datuma prejema zahtevka za izplačilo.
Ali zahteva za izplačilo vsebuje: ime in priimek vlagatelja, zeleno število odkupa enot premoženja oz. zelen znesek izplačila, kraj in datum naročila, račun na katere naj se izplačilo izvrši, ter podpis naročnika?		Pregled naključno izbranih zahtevkov za izplačilo.
Ali se vsa prejeta naročila evidentirajo v knjigo prejetih naročil, ter oštevilčijo po zaporednih številkah?		Obstoj evidenc.
Ali se ob vnosu naročila preveri usklajenost danega naročila z dejanskim lastništvom enot premoženja?		Preizkus programske opreme.
Ali se ob oddaji naročila preveri ujemanje podatkov na zahtevku za izplačilo s podatki na pristopni izjavi?		Pregled evidence o neskladnosti.
Ali je zagotovljeno, da se izplačilo opravi v skladu s pravili upravljanja, po ustrezni vrednosti enote premoženja in v zakonskem roku?		Preizkus programske opreme.
Ali na podlagi izplačila vlagatelj prejme potrdilo o prodaji investicijskih kuponov vzajemnega sklada na katerem so podatki: o izplačanem znesku, številu prodanih enot premoženja določenega vzajemnega sklada, VEP-u po katerem so bile enote prodane, o dobičku po posameznih kategorijah in plačani akontaciji, ter skupnem številu enot.		Pregled potrdil o nakupu vrednosti enot premoženja.
Ali se na podlagi preverjene rekapitulacije izplačil ter zahtevkov za izplačilo izda nalog za knjiženje? Ali se na osnovi izplačil enot premoženja zmanjša število enot premoženja in ali se novo število enot upošteva pri izračunu VEP?		Primerjava števila enot sklada med dvema obračunskima dnevoma glede na izplačila.
Ali je znesek izplačil zmanjšan za morebitno izstopno provizijo in vzpostavljena obveznost do družbe za upravljanje?		Primerjava analitičnih kontov med dvema obračunskima dnevoma.

Vir: Interni vir družbe za upravljanje, 2005.

Priloga 6: Vprašalnik za ovrednotenje sistema notranjih kontrol pri nakupu/prodaji vrednostnih papirjev za račun vzajemnega sklada

KLJUČNA VPRAŠANJA	VREDNOTENJE (DA/NE)	VRSTA IN OBSEG PREIZKUSA
Ali se dejavnosti, ki zadevajo trgovanje z VP izvajajo preko pooblaščenih pravnih oseb (BPD, banka), s katerimi ima družba za upravljanje za račun vzajemnega sklada sklenjene pogodbe? Ali so v pogodbi z BPD dogovorjeni pogoji trgovanja z VP?		Preveritev pogodbe s BPD, preveritev obračunov nakupa VP.
Ali se naročilo za nakup VP predhodno odobri s strani vodstva? Ali naročilo vsebuje podatke o VP, količini in ceni VP? Ali so naročila vnaprej oštevilčena po zaporednem vrstnem redu?		Preveritev knjige naročil.
Ali prejeti obračun nakupa VP preveri odgovorna oseba, ki primerja usklajenost dejanskega nakupa z naročilom (vrsta, količina in cena VP)? Ali se usklajenost naročila in obračuna nakupa VP potrdi s podpisom odgovorne osebe na obračunu VP? Ali se prejet in potrjen obračun nakupa VP evidentira v knjigo naročil kot izvedba naročila?		Primerjava podatkov iz knjige naročil z obračuni na konkretnih primerih.
Ali se potrjen obračun nakupa/prodaje vrednostnih papirjev posreduje odgovorni osebi v preveritev? Ali se prejeti obračuni stroškov nakupa/prodaje VP primerjajo s pogoji iz pogodbe? Ali se v breme sklada obračunajo le zakonsko dovoljeni stroški? Ali odgovorna oseba izdela nalog za knjiženje? Ali se na osnovi potrjenega obračuna in naloga za knjiženje opravi knjiženje nakupa VP v poslovnih knjigah sklada? Ali DZU skrbi za ažurno knjiženje nakupov VP Ali se na osnovi dnevnega knjiženja nakupa/prodaje VP ustrezno poveča/zmanjša število kupljenih/prodanih VP in obveznosti/terjatve do BPD?		Sklenjeni in potrjeni obračuni in pogodbe o nakupih in prodajah vrednostnih papirjev in deležev se knjižijo dnevno; stroški, ki ne smejo bremeniti sklada se »prefakturirajo« družbi za upravljanje. Primerjava knjige naročil z obračuni na konkretnih primerih.
Ali sklad zagotavlja občasne primerjave knjigovodskih podatkov o številu VP v svojem portfelju z drugimi vrstami podatkov o številu VP v portfelju sklada: s podatki KDD, s podatki iz delniških knjig, s podatki iz podpornega programa BIS, ki je namenjen številčnemu spremljanju VP, ki so v lasti sklada?		Pridobitev izpisov iz KDD in delniških knjig in preveritev s količinami v portfelju družbe.
Ali vodstvo PID zagotavlja, da naročanje, preverjanje in knjiženje nakupov VP izvajajo le za to pooblaščne osebe?		Ogled dostopa do BIS in knjigovodskih evidenc.

Vir: Interni vir družbe za upravljanje, 2005.